

kwartalnik pedagogiczno-społeczny

DIALOG EDUKACYJNY

WOJEWÓDZKI KONKURS RECYTATORSKI „To właśnie Polska”

ORGANIZATOR:

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku

WSPÓŁPRACA: doradcy metodyczni województwa śląskiego

DIALOG EDUKACYJNY RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Kwartalnik pedagogiczno-społeczny

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Dyrektor
mgr Sylwia Bloch
kz@wom.edu.pl

Wicedyrektor
mgr Jolanta Grzesiak
wp@wom.edu.pl

Pracownia doskonalenia i dydaktyki:

mgr Anna Ogrodnik
eko@wom.edu.pl
mgr Małgorzata Pyszny
m.pyszny@wom.edu.pl
mgr Wioleta Dudziak-Radecka
w.dudziak-radecka@wom.edu.pl
mgr Anna Krzyżanowska
a.krzyżanowska@wom.edu.pl
mgr Mirela Szymczak
m.szymczak@wom.edu.pl
dr Katarzyna Wróbel
k.wrobel@wom.edu.pl
mgr Ewa Majchrzak
e.majchrzak@wom.edu.pl
mgr Jerzy Maduzia
j.maduzia@wom.edu.pl
dr Maria Koloch
m.koloch@wom.edu.pl

Pracownia wspierania kadry kierowniczej i doradztwa metodycznego:

mgr Beata Szołtysek
b.szołtysek@wom.edu.pl
mgr Mariola Gajek-Czapla
pedagogika@wom.edu.pl
dr Urszula Warczok
u.warczok@wom.edu.pl
mgr Alojzy Zimończyk
geo@wom.edu.pl

Pracownia edukacji informatycznej i nauczania na odległość:

mgr Tomasz Stadnicki
it@wom.edu.pl
mgr Sabina Ficek
s.ficek@wom.edu.pl

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku jest jedną z pięciu w województwie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

PROMUJEMY INNOWACYJNOŚĆ...

Promujemy innowacyjność, nowoczesne metody nauczania, techniki i technologie, nowinki edukacyjne i autonomię pracy nauczyciela, pozostając w zgodzie z priorytetami Ministra Edukacji Narodowej, Śląskiego Kuratora Oświaty, standardami Rady Europy, pogłębiając nasze pasje i wytyczając nowe ścieżki.

POMAGAMY NAUCZYCIELOM...

Pomagamy nauczycielom, dyrektorom szkół, radom pedagogicznym i doradcom metodycznym we wprowadzaniu nowego wymiaru do polskiej edukacji oraz podniesieniu jakości i efektywności nauczania, oferując szkolenia na najwyższym poziomie merytorycznym, dydaktycznym i technicznym.

ZAPEWNIAMY ORGANIZACJĘ...

Zapewniamy organizację różnorodnych form współpracy oraz wymiany doświadczeń, w tym konferencji i seminariów.

ZASPOKAJAMY I ROZWIJAMY...

Zaspokajamy i rozwijamy potrzeby czytelnicze nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych oraz oświatowych.

DIALOG EDUKACYJNY

Wydawca:
Regionalny Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej
„WOM” w Rybniku
tel.: 32 424 74 72

Redaguje zespół konsultantów

RODN i IP „WOM”
redaktor prowadzący:
Sylwia Bloch
korekta:
Beata Szołtysek

Adres redakcji:

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4A
tel.: 32 424 73 84
tel.: 32 424 74 72
e-mail: info@wom.edu.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych tekstach. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Szanowni Czytelnicy!

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2022 Rokiem Marii Grzegorzewskiej w uznaniu jej zasług dla edukacji. W swoich wypowiedziach M. Grzegorzewska zawsze podkreślała ogromną ważność osobowości nauczyciela

w kształtowaniu postaw i wychowaniu dzieci i młodzieży. Głęboką refleksję wywołują m.in. następujące jej słowa:

przecież nauczyciel coś tym dzieciom przekazuje swego, w jakiś sposób działa na nie, coś w nich budzi, rozwija, a czasem hamuje. Im lepszym jest człowiekiem, lepiej do pracy przygotowanym, im ma większą dla drugich życzliwość, głębszą o nich troskę i poczucie odpowiedzialności za swoją pracę, tym głębszy zostawi ślad w duszach dzieci.

Z całą pewnością w wychowaniu dzieci i młodzieży najlepszym „środkiem” jest osobisty przykład najpierw Rodzica, później Nauczyciela oraz wspólnie spędzony czas. Ważną też pomocą jest odpowiednia książka, stąd wiele uwagi w bieżącym numerze kwartalnika poświęcamy czytelnictwu.

Nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej gorąco zachęcam do przeczytania artykułu na temat „doradzania” przedszkolakom. Zawiera on wiele inspiracji do zajęć z preorientacji zawodowej i ułatwi realizację obowiązkowych treści wynikających z rozporządzenia w sprawie doradztwa zawodowego, które skierowane jest do nauczycieli przedszkola i wszystkich kolejnych etapów edukacyjnych. W kwartalniku nie zabrakło również pomysłów na przedstawienie, łączących pokolenia, sposobów spędzania wolnego czasu. Podobno to właśnie zrelaksowany umysł wyzwala potrzebną nam wszystkim refleksję.

Sylvia Bloch
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

SPIS TREŚCI

NARODOWE CZYTANIE 2022 POD ROMANTYCZNYM SZYLDEM ... czyli „Ballady i romanse” A. Mickiewicza czytane przez uczniów Zespołu Szkół Urszulańskich w Rybniku	4
MARIA KONOPNICKA CZYTANA W KONTEKSTACH	7
OGÓLNOPOLSKI PROJEKT EDUKACYJNY „Przedszkolak w Świecie Dobrych Manier”	12
JAK „DORADZAĆ” PRZEDSZKOLAKOM? Scenariusz zajęć z zakresu doradztwa zawodowego na etapie wychowania przedszkolnego wraz z wprowadzeniem metodycznym	14
„ENGINEERS OF THE ECOSYSTEM”	22
CUKRZYCA U DZIECI I MŁODZIEŻY – jak im pomagać w szkole?	25
WOJEWÓDZKI KONKURS RECYTATORSKI „To właśnie Polska”	28
PROMOWANIE CZYTELNICTWA W SP 2 RYDUŁTOWY	32
SZKOLNICTWO GHANY W MOICH OCZACH ..	36
TRZY POKOLENIA NA ZAWODACH	48
DZIAŁANIA Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku W ASPEKCIE PATRIOTYZMU	52

Beata Szoltysek

NARODOWE CZYTANIE 2022 POD ROMANTYCZNYM SZYLDEM ... czyli „Ballady i romanse” A. Mickiewicza czytane przez uczniów Zespołu Szkół Urszulańskich w Rybniku

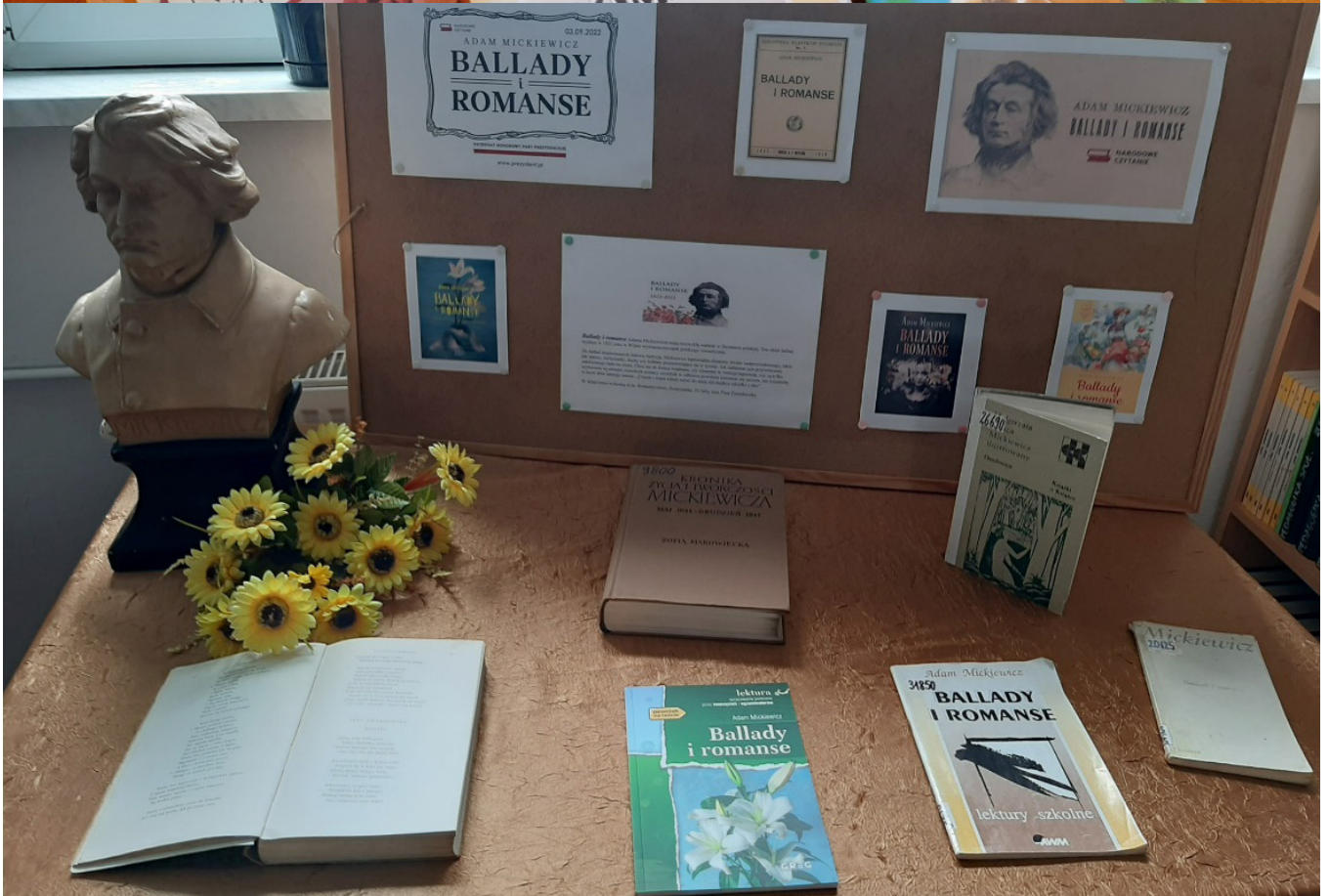
Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Rybniku we współpracy z ZSU w Rybniku przygotowała po raz kolejny obchody Narodowego Czytania.

W romantycznym sztafażu, z dbałością o szczegóły ubioru i z wielkim zaangażowaniem uczniowie przedstawili wybrane ballady Adama Mickiewicza, użyczając głosów bohaterom utworów, ożywiając ich w wyobraźni słuchaczy. Stanęli więc jako żywi – Karusia, Poeta, Starzec „z okiem i szkiełkiem”, gmin, który wg niego „rozumowi bluźnił z „Romantyczności”, zmaterializował się czart i poswawolił sam

mistrz Twardowski oraz pojawiła się zjawą Marylki z ballady „To lubię”. Czytane na głos utwory nabrały życia i kolorów.

Czytanie poprzedziłam krótką prelekcją, pt. „Romantycznie o balladach”, bo jakże inaczej o nich mówić? Przedstawiłam też życie dziecięce i młodzieńcze Adama Mickiewicza. W ten sposób, trochę balladowo, chciałam opowiedzieć o tej części życia Mickiewicza, która zaprowadziła go do napisania „Ballad i romansów”, a wszystko zaczęło się pewnej ciemnej grudniowej nocy, podczas zamieci, w przydrożnej karczmie gdzieś w okolicach Zaosia...

Legenda mówi, że przyszedł na świat w dzień wigilijny, 24 grudnia 1978 roku, przynosząc sobie imię Adam... Gdzie to było? Hmmmm... tu trwają spory. O zaszczyt rywalizują: Nowogródek, Zaosie, a w tradycji rodzinnej mówiło się o karczmie między Nowogródkiem a Zaosiem, gdzie akuszerka Barbara Mołodecka miała przeciąć pępowinę noworodka na książce, poświęcając go niejako księgom i mądrości. Wymowę tych znaków uzupełnia atmosferę cudownej nocy wigilijnej, nocy narodzenia. Ot, zaczęła się ballada o wielkim Adamie Mickiewiczu... Pierwszymi naukami małego Adasia kierowała matka. Nauczyła go czytać, uczyła na pamięć bajek Krasickiego i katechizmu. Podobno płynnie czytał w wieku 4 lat. Tę domową edukację uzupełniał stary sługa Błażej, który snuł pasjonujące opowieści o podróżach i przygodach z duchami, ludowymi pieśniami okraszała ją służąca Gąsiewska. Jej bogaty

repertuar wprowadził przyszłego poetę w świat wyobrażeń i fantazji ludowej, uczył rytmiki. Zimą długie wieczory przesiadywał mały Adaś w „piekarni” domowej, gdzie przy przedzeniu śpiewano pieśni ludowe, opowiadano baśnie i podania gminne¹. Potem, w balladach, w 1822 r., poeta napisze: „drzę cały, kiedy bają o tym starce”, „Co to ma znaczyć? różni różnie plotą”, „Biegają wieści pomiędzy prostotą”, w balladzie „Rybka” zaznaczy na początku „ze śpiewu gminnego”, a w „Kurhanku Maryli” napisze „myśl ze śpiewu litewskiego”, w „Liliach” – „z pieśni gminnej”, w „Dudarzu” – „myśl z pieśni gminnej”. Czytanie ballad poprzedziła więc ballada o samym wieszczu, a potem już słuchaliśmy, słuchaliśmy, słuchaliśmy...

Beata Szoltysek

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

¹ Z. Sudołski, *Mickiewicz. Opowieść biograficzna*, Warszawa 2006, s. 23–25.

Katarzyna Nogły

MARIA KONOPNICKA CZYTANA W KONTEKSTACH

W 180. rocznicę urodzin Marii Konopnickiej Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2022 – Rokiem Marii Konopnickiej. W uzasadnieniu decyzji Sejmu czytamy m.in.: „Twórczość literacka Marii Konopnickiej była nierozzerwalnie związana z jej działalnością patriotyczną i społeczną.

Protestowała przeciwko niesprawiedliwości i uciskowi – w swoich utworach oddała głos ludziom biednym, czego najślynniejszym przykładem jest nowela *Nasza szkap*. O szeroko pojęte prawa kobiet upominała się, redagując pismo *Świt* i współpracując z tygodnikiem *Bluszcz*. Walczyła z antypolskimi działaniami zaborców i angażowała się w pomoc więzionym z przyczyn politycznych. Współorganizowała protest przeciwko represjom niemieckim wobec dzieci polskich uczestniczących w strajku szkolnym we Wrześni. Jej najgłośniejszym protestem przeciw germanizacji był opublikowany w 1908 r. wiersz *Rota*. Wraz z muzyką autorstwa Feliksa Nowowiejskiego stał się jedną z najważniejszych polskich pieśni – w latach 20. XX w. władze II RP rozwały ustanowienie jej hymnem narodowym”.

W praktyce szkolnej (zarówno w szkole podstawowej, jak i ponadpodstawowej) twórczość poetki nie jest dziś często przywoływana. Jej utwory nie zostały wpisane do kanonu lektur obowiązkowych. Nie znalazły też swojego miejsca w zaproponowanych w podstawie programowej lekturach uzupełniających (choć trzeba przypomnieć, że decyzja o wyborze konkretnej pozycji książkowej realizowanej jako lektura uzupełniająca należy do polonisty, który może oczywiście omawiać na lekcji utwory również spoza propozycji zamieszczonych w podstawie programowej). Dlaczego tak się dzieje? Oczywiście, ile polonistek i ilu polonistów, tyle opinii. Dla niektórych osób jej teksty są zgoła archaiczne, nie są w stanie zainteresować współczesnych młodych czytelników i czytelniczek. Z kolei dla innych Maria Konopnicka to postać dość kontrowersyjna ze

względu na wielość odgrywanych ról – funkcjonuje bowiem w powszechnej świadomości jako narodowa wieszczka, nietykalna polska ikona, kobieta nietuzinkowa i intrygująca, skandalistka, emancypantka. Wielość perspektyw, z których można postrzegać pozytywnie poetkę, staje się także atutem, ponieważ służy pokazaniu – zwłaszcza młodzieży w szkole ponadpodstawowej – pisarki portretowanej w różny sposób w zależności od mody, metodologii i indywidualnych preferencji historyków literatury oraz autorów biografii. Przykładem całkowicie różnych portretów poetki mogą być książki jej poświęcone – „Maria Konopnicka” Aliny Brodzkiej, „Konopnicka jakiej nie znamy” Marii Szyrowskiej czy też najnowsza – „Maria Konopnicka. Lustra i symptomy” Leny Magnone.

W codziennej praktyce szkolnej brak często czasu na drobiazgowo rozważania porównawcze dotyczące różnych biografii autorki, której lektury – mimo wszystko – znalazły się poza kanonem. Być może znajdują się wśród młodych ludzi pasjonaci – tropiciele poszukujący biograficznych ciekawostek. Duża popularność biografii wśród współczesnych czytelników z pewnością może sprzyjać takim poszukiwaniom. Możemy oczywiście zachęcić młodzież do odkrywania biografii Marii Konopnickiej, ale przede wszystkim warto skupić się na zapoznaniu dzieci i młodzieży z jej utworami, by ochronić ją przed zapomnieniem, na które z pewnością nie zasługuje. Utworem, który warto przybliżyć młodzieży, jest z pewnością „Rota”. Dlaczego akurat ten tekst? Powodów – moim zdaniem – jest kilka. Przede wszystkim fakt funkcjonowania pieśni w przestrzeni publicznej do chwili obecnej. „Rota” jest wykonywana w różnych sytuacjach, najczęściej związanych z wydarzeniami politycznymi lub upamiętnieniem rocznic historycznych, czasem też jej wykorzystanie ma charakter jawnie prowokacyjny. Nieznajomość utworu (kontekstu jego powstania, symboliki i metaforyki) może prowadzić do instrumentalnego

potraktowania tekstu bezbronnego już wobec nadużyć. Drugim argumentem za wprowadzeniem „Roty” do szkolnej praktyki są zapisy podstawy programowej, jednak nie w punkcie związanym z listą lektur wskazanych tytułarnie.

Klasy IV–VI

V. Lektury obowiązkowe

17. Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosa, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz **pieśni i piosenki patriotyczne.**

W realizacji podstawy programowej należy uwzględnić także **wymagania ogólne.**

I. Kształcenie literackie i kulturowe

5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.

Należy pamiętać także o zapisanych w podstawie programowej „Warunkach i sposobach realizacji podstawy programowej”:

2. rozwijanie poczucia tożsamości narodowej oraz szacunku dla tradycji;
3. rozwijanie w uczniu ciekawości świata, motywacji do poznawania kultury własnego regionu oraz dziedzictwa narodowego.

„Rotę” warto wprowadzić do rozkładu nauczania ze względu na jej walory wychowawcze i poznawcze. W naszym regionie jest to też pieśń zyskująca dodatkowe znaczenie, ponieważ często w śląskiej trudnej historii podlegała trawestacjom wzbogacającym ją w śląskie aluzje. „Rota” Marii Konopnickiej – jak pisze Krystyna Heska-Kwaśniewicz –

jest pieśnią uprzywilejowaną. „Rota” stawiała się hymnem śląskim, jej treści utożsamiano z walką o powrót Śląska do Polski [...] była we wszystkich swych warstwach czytelna dla śląskiego odbiorcy, stanowiła sumę stereotypów i symboli patriotycznych od dawna tu obecnych w świadomości społecznej. Ten swoisty stop tradycji pozytywi-

stycznej i młodopolskiej miał słowa-klucze, które budziły bogate skojarzenia zarówno wśród ludzi prostych, jak i inteligencji. Wpisywanie w „Rotę” śląskich treści z jednej strony nobilitowało powstańczą walkę, z drugiej – w nurt literatury tyrtejskiej wprowadzało ton nowy, regionalny, a przecież znakomicie współbrzmiały z tonem ogólnonarodowym, łączyło przeszłość z teraźniejszością¹.

Maria Konopnicka była na Śląsku pisarką niezwykle popularną. Genezę „Roty” wiązano z naszym regionem. Krystyna Heska-Kwaśniewicz pisze, iż

[...] przesyłając w 1910 roku rękopis do ks. Józefa Londzina, poetka napisała: „Pragnęłabym, aby Ślązacy nie tylko powtarzali w sercu swoim tę rotę przysięgi na wierność Ojczyźnie, ale żeby to była pieśń ich, i wyraz ich duszy...”²

Ślązacy często wykorzystywali „Rotę” – tzw. „śląskie” roty najliczniej powstawały w czasie powstań śląskich (w latach 1919–1921) i w okresie plebiscytu rozstrzygającego o przynależności Górnego Śląska. Najpopularniejszą trawestacją omawianego utworu Marii Konopnickiej stała się na Śląsku wersja Jana Nikodema Jaronia, stworzona w okresie III powstania śląskiego:

*Na górnym Śląsku żyw Król-Duch, Piastowski miecz obnaża,
Mocarny ziemią zachwiał ruch, legł wróg, piornem rażon.
Już dla nas koniec mąk i trwóg –
Tak nam dopomóż Bóg!*

*Haniebny wrogu, wara ci od gornośląskiej ziemi.
Te nasze grody, nasze wsi od wieków są polskimi.
Precz stąd, tyranie, precz nam z dróg!
Tak nam dopomóż Bóg!*

*Nie będzie Prusak truł nam dusz, z rąk mu wytrąćim berło.
Tyś, Górny Śląsku, wolny już, Korony Polskiej perło!
Obwarujemy polski próg!
Tak nam dopomóż Bóg!³*

¹ K. Heska-Kwaśniewicz, „Wyznanie narodowe Śląska”. *Teksty literackie i paraliterackie w drukach okresu powstań i plebiscytu na Górnym Śląsku*, Katowice 1999, s. 69.

² K. Heska-Kwaśniewicz, *Poezja powstań śląskich*, „Śląsk” 2020, nr 8, s. 5.

³ D. Wawrzykowska-Wierciochowa, *Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród...*, Warszawa 1988, s. 192.

Dioniza Wawrzykowska-Wierciochowa zamieszcza w swojej monografii również inną strofę parafrazy (zawartą w zbiorze „Pieśni powstań górnośląskich” wydanym w Krakowie przez ks. Jana Rzymekę w 1921 roku):

Nie damy Śląska! Oto śpiew, co dziś przez Polskę leci.

Za Górny Śląsk przelejem krew, my polskie, wolne dzieci.

Z Górnego Śląska pójdzie wróg!

Tak nam dopomóż Bóg!

Interpretacja „Roty” wymaga oczywiście innego wyboru kontekstów w szkole podstawowej i ponadpodstawowej. Truizmem jest stwierdzenie, iż w każdym przypadku ważna jest współpraca z nauczycielami historii, którzy mogą zapoznać dzieci i młodzież z historycznymi uwarunkowaniami powstania utworu. Jeżeli nie ma takiej możliwości – w rolę historyka może wcielić się wychowawca (wszak treści obywatelskie, patriotyczne i regionalne obecne powinny być także w pracy wychowawczej). Wiedza o sytuacji politycznej na polskich ziemiach u progu XX wieku jest niezbędna, by zrozumieć sens utworu, który czasem interpretowany bywa w oderwaniu od historycznych realiów, co powoduje niepotrzebne kontrowersje i mimo wszystko prowadzi do falsyfikacji tekstu. Bez znajomości kontekstu historycznego nie zrozumie się „Roty” Marii Konopnickiej. Stopień szczegółowości omówienia kontekstu historycznego zależy oczywiście powinien od specyfiki konkretnej klasy (np. etapu edukacyjnego, zespołu uczniowskiego itd.), jednak podstawa programowa wskazuje konkretne cele ogólne, które należy wziąć pod uwagę w dydaktyce, np. umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych. Zadaniem szkoły jest także rozbudzanie zainteresowania historią lokalną i regionalną. Kultura regionu nie jest wyobcowana z narodowego nurtu. Małą ojczyznę i ojczyznę ideologiczną często opisują te same toposy.

W podstawie programowej historii w klasie czwartej szkoły podstawowej pojawia się zapis:

Treści dodatkowe, nieobowiązkowe, do wyboru przez nauczyciela w porozumieniu z uczniem.

10) Strajk dzieci we Wrześni. Udręki niewoli, germanizacja, rusyfikacja.

Tak więc warto w ramach współpracy międzyprzedmiotowej zachęcić nauczyciela historii do omówienia tego zagadnienia.

1870 – Otto von Bismarck postanowił ziemie polskie przekształcić w integralną część Rzeszy – dążył do odebrania Polakom **świadomości narodowej**, a więc przede wszystkim ich **własnego języka i znajomości ojczystej historii**.

1872 – W ludowych szkołach na Śląsku, na Pomorzu, Warmii, Mazurach i w tzw. Prusach Zachodnich wprowadzono język niemiecki jako wykładowy. Językiem polskim pozwolono posługiwać się jedynie przy nauczaniu religii i śpiewu kościelnego.

1887 – Zniesiono naukę religii w języku polskim w szkołach średnich.

1901 – Rozporządzenie Regencji Poznańskiej, nakazujące, by nauka religii również dla małych dzieci odbywała się wyłącznie w języku niemieckim.

W kwietniu 1901 niemieccy nauczyciele zaczęli rozdawać dzieciom we Wrześni niemieckie podręczniki katechizmu i zmuszali je do odmawiania w tym języku modlitwy szkolnej.

Bunt dzieci we Wrześni

Dzieci nie wzięły tych katechizmów do rąk. W bezruchu i w milczeniu siedziały w szkolnych ławach. Aby przełamać ich opór, nauczyciele ukarali je najpierw długim przetrzymywaniem w szkole o głodzie, a gdy to nie pomogło [...] 20 maja zatrzymano w szkole po lekcjach kilkanaścioro dzieci i w obecności wezwanego inspektora powiatowego, dra Wintera, rozpoczęto karać je chłostą. Płacz i krzyki ściągnęły pod budynek szkolny tłum ludzi. Miejscowy piekarz wszedł do szkoły, próbując wstawić się za katowanymi dziećmi. Inspektor wyrzucił go za drzwi i wezwał policjanta, pod którego strażą bito dzieci. Wówczas kilkanaście osób, głównie rodziców tych dzieci, wtargnęło do szkoły i starało się przeszkodzić chłostę [...]. W tym samym czasie w Poznaniu toczyła się rozprawa przeciwko sześćdziesięciu uczniom szkół średnich, oskarżonym o tajne uczenie się historii

*Polski i literatury. Wydalono ich ze szkół, pozabiając prawa wstąpienia do innych*⁴.

Maria Konopnicka włączyła się do dramatycznej obrony dzieci z Wrześni. Przebywała wtedy we Włoszech – zorganizowała akcję protestacyjną, mobilizowała kobiety różnych krajów Europy do protestu przeciw krzywdzie polskich dzieci. Powstał wtedy słynny wiersz „O Wrześni”, który czytany dzisiaj budzi wiele kontrowersji i bez znajomości konkretnego kontekstu historycznego może być wykorzystywany instrumentalnie. Dlatego też tak ważne jest, by pokazać dzieciom i młodzieży najważniejsze fakty, pozwalające zrozumieć intencje pisarki. Wypaczenie sensu tekstu jest po prostu niewybaczalne, gdyż stanowi przykład manipulacji.

Ważne jest też wspomnieć o **walce o utrzymanie polskiej ziemi**. Rugowaniem chłopów polskich z ziemi zajmowała się Komisja Osadnicza (zwana kolonizacyjną) oraz Hakata. W 1904 r. wprowadzono poprawkę do ustawy budowlanej (chłopi musieli przedstawiać kosztorysy, wykazy materiałów budowlanych, w przeciwnym razie odmawiano im zezwolenia na postawienie jakiegokolwiek budynku). Wtedy też Michał Drzymała spod Wolsztyna stał się symbolem trwania Polaków na polskiej ziemi (słynny wóz Drzymały).

Muzykę do „Roty” skomponował Feliks Nowowiejski. On też dyrygował połączonymi chórami ze wszystkich zaborów podczas prawykonania utworu (podczas odsłonięcia pomnika Władysława Jagiełły w Krakowie w 1910 r.). Rota zyskała miano „hymnu grunwaldzkiego”, zaś pamięć o zwycięstwie pod Grunwaldem stała się istotnym składnikiem narodowej tożsamości Polaków pod zaborami.

Na języku polskim można zaproponować temat lekcji uwzględniający obydwa aspekty funkcjonowania „Roty” – ogólnonarodowy i regionalny: „Rota” – CARMEN PATRIUM, CANTICUM SILESIAE. Oczywiście należy wytłumaczyć uczniom znaczenie wykorzystanych w temacie sformułowań, odwołując się do przykładów innych pieśni patriotycznych o takim charakterze (np. „Bogurodzicy”). Przed-

wszystkim trzeba także wyjaśnić znaczenie tytułu (ćwiczenie słownikowe):

rota I

«treść przyrzeczenia, przysięgi»

rota II

1. «w Polsce w XVI–XVII w.: podstawowa jednostka organizacyjna i taktyczna piechoty zaciężnej»

2. «w XVIII w.: rząd żołnierzy w szyku»

rota III

«rodzaj stosowanych dawniej tortur, w czasie których wplatano skazańca w koło; też: koło używane przy torturach»⁵.

Tak więc „Rota” M. Konopnickiej jest przysięgą składaną ojczyściej ziemi, ślubowaniem narodu, że nie pozwoli się zgermanizować, wynarodowić. Ten aspekt ważny był dla samej poetki, która pod ostatnią strofką napisała dedykację: „Ludowi śląskiemu”. Redakcja „Przodownicy”, w której drukowana była „Rota”, dodała:

*Wiersz ten napisała i przeznaczyła znana poetka – umyślnie dla „Gwiazdki Cieszyńskiej”, chcąc podnieść ducha narodowego w Polakach Śląskich, przechodzących ciężkie chwile*⁶.

Omawiając „Rotę”, nie można zapomnieć o zaśpiewaniu jej z uczniami na lekcji. Nie ma innego sposobu na zapoznanie dzieci i młodzieży z tradycją polskich pieśni patriotycznych jak poprzez śpiewanie. Oczywiście można poprosić nauczyciela muzyki, by nauczył dzieci śpiewać, ale warto wykorzystać okazję do zaśpiewania „Roty” także na języku polskim. Wzorcowe wykonanie znajdziemy np. na stronie <https://spiewajmypolske.pl/utwory/rota/> Można także wykorzystać do stworzenia na lekcji odpowiedniego nastroju – fortepianowy akompaniament z bardzo ciekawą harmoniką, uwspółcześniający wzniosłą, tradycyjną wersję pieśni (tamże). Aby uświadomić młodym ludziom znaczenie tekstu Marii Konopnickiej w śląskiej tradycji, warto też posłuchać regionalnej parafrazy pióra Jana Nikodema Jaronia: <https://www.youtube.com/watch?v=hWVc1eG1qIw> (wykonanie Wojciecha Poprawy, kanał Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej #TobiePolskoZHR).

⁴ D. Wawrzykowska-Wierciochowa, *Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród...*, Warszawa 1988, s. 10–12.

⁵ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/rota.html>

⁶ A. Romanowski, „Rota” – *pieśń niepodległości: powstanie – przemiany – funkcja społeczna*, „Pamiętnik Literacki” 1987, z. 2, s. 230.

W zależności od wieku uczniów i etapu edukacyjnego można pokazać młodzieży fragment filmu Kazimierza Kutza „Sól ziemi czarnej” (51’–56’ filmu), w którym pojawia się śląska wersja „Roty”. Jednak nauczyciel koniecznie powinien wprowadzić uczniów w akcję tego nieznanego dziś młodym ludziom filmu, by zrozumieli oni kontekst sytuacji. Warto pokazać scenę, gdy młody Gabriel Basista, najmłodszy z siedmiorga rodzeństwa, wybiega z domu, by z innymi powstańcami walczyć na barykadzie. Nagle nadjeżdża młody polski żołnierz, porucznik artylerii Stefan Sowiński, który uciekł z koszar w Krakowie, by wziąć udział w śląskim powstaniu. Bohater przywiózł ze sobą armatę, staje na barykadzie i nie zważając na okoliczności, niczym romantyczny bohater polskich utworów z okresu powstania listopadowego, dowodzi swoimi ludźmi obsługującymi armatę. Stoi wyprostowany, zupełnie inaczej niż pragmatyczni Ślązacy, którzy strzelają, ukrywając się na prowizorycznie zbudowanej barykadzie. Młodego Sowińskiego szybko dosięga niemiecka kula i w następnej sekwencji Kutz pokazuje już pogrzeb bohatera, któremu zgromadzeni na cmentarzu Ślązacy śpiewają „Rotę” w jej śląskiej parafrazie.

W szkole nie ma czasu na szczegółowe omawianie historii samego tekstu, ale warto pokazać jedną zmianę. „Rota” pojawiła się po raz pierwszy w połowie listopada 1908 w wychodzącym w Krakowie miesięczniku kobiecym „Przodownica” z takim brzmieniem trzeciej strofy:

*„Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz,
I dzieci nam germanił,
Orężny sercem hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił.
Pójdziem, gdy zagrzmie złoty róg,
– Tak nam dopomóż Bóg!”*

Zmieniono wskazany wers na „Orężny wstanie hufiec nasz”, co zmienia wymowę tekstu. Wyeksponowany zostaje motyw militarny, tyrtowski, nie zaś jedynie duchowa siła i wola. Warto przedyskutować tę kwestię z młodymi ludźmi⁷.

Na co jeszcze warto zwrócić uwagę w interpretacji *Roty* Marii Konopnickiej i jej śląskich wersji?

1. Wykorzystanie w interpretacji kontekstu historycznego (germanizacja) i literackiego (złoty róg, król-Duch).
2. Omówienie kreacji podmiotu lirycznego.
3. Kreacja obrazu Polaków i Niemców (kontrast w wartościowaniu obu narodowości, stereotypizacja Niemców – Niemiec jako wróg, przeciwnik w walce i Niemiec jako „obcy” zagrażający polskiej tradycji, historii i tożsamości).
4. Atrybuty polskości: ziemia, język, tradycje (piastowskie), religia, „Polska” jako nazwa etniczna (państwo nie istnieje jako samodzielny byt).
5. Znaczenie religii w stosunkach polsko-niemieckich.
6. Pojęcie narodu w ujęciu Marii Konopnickiej (naród jako wspólnota zamieszkująca określone terytorium, łączą ją język, religia, historia i duma z tradycji).
7. Literackie sposoby osiągnięcia patosu:
 - słownictwo wartościujące („Królewski szczerp Piastowy”, „czoła dumne”);
 - inwersja („Polski my naród”);
 - anafora (rozpoczynanie wersów od partykuły „nie”);
 - synekdocha („Nie pójdziem żywo w trumnę”, „Odzyska ziemię dziadów wnuk”; „Twierdzą nam będzie każdy próg”);
 - peryfrazja („Królewski szczerp Piastowy”, „Krzyżacka zawierucha”);
 - archaizmy („pogrześć”, „nie rzucim”, „hetmanił”);
 - paralelizm składniowy („Nie rzucim ziemi skąd nasz ród! / Nie damy pogrześć mowy.”; „Nie damy miana Polski zgnieść / Nie pójdziem żywo w trumnę”);
 - wykrzyknienie („Nie damy, by nas zgnębił wróg!”, „Tak nam dopomóż Bóg!”);
 - metafora („Nie damy pogrześć mowy!”; „Aż się rozpadnie w proch i pył / Krzyżacka zawierucha”);
 - symbol (złoty róg).

Ważną rolę w interpretacji tekstu zawsze odgrywa sfunkcjonalizowanie środków poetyckiego wyrazu

⁷ Pisze o tym Andrzej Romanowski w artykule „Rota” – pieśń niepodległości: powstanie – przemiany – funkcja społeczna: „Tymczasem nadchodziło 500-lecie bitwy pod Grunwaldem i wiersz ogłoszony niegdyś w »Przodownicy« zdawał się wyjątkowo dobrze wyrażać nastroje społeczeństwa. W numerze noworocznym »Kuriera Warszawskiego« z 1910 r. pojawił się przedruk *Roty* na eksponowanym miejscu [...]. W tekst »Roty« opublikowany w »Kurierze« wprowadzono, najwyraźniej bez wiedzy Konopnickiej, charakterystyczną zmianę zwrotki 3.: zamiast »Orężny sercem hufiec nasz« czytamy tam »Orężny wstanie hufiec nasz«. Wersja ta znacznie lepiej odpowiadała »militaryzowaniu się« ówczesnej wyobraźni [...].”

oraz odczytanie ich znaczenia, dlatego też oprócz wskazania zabiegów służących osiągnięciu patosu trzeba także pokazać, jaką wizję świata i patriotyzmu kreuje poetka w swoim utworze. Nie bez znaczenia jest tu zwłaszcza rola wychowania i rola domu rodzinnego w krzewieniu wartości patriotycznych („twierdzą nam będzie każdy próg”).

Bogactwo problematyki i możliwych do wykorzystania kontekstów interpretacyjnych jest niezmiernie. Na lekcji możemy omówić tylko część tego obszernego materiału. Nasza decyzja podyktowana będzie zatem wiedzą o konkretnym zespole klasowym, jego potrzebach i możliwościach.

Bibliografia

- Heska-Kwaśniewicz K., *Poezja powstań śląskich*, „Śląsk” 2020, nr 8.
- Heska-Kwaśniewicz K., *„Wyznanie narodowe Śląska”. Teksty literackie i paraliterackie w drukach okresu powstań i plebiscytu na Górnym Śląsku*, Katowice 1999.
- Romanowski A., *„Rota” – pieśń niepodległości: powstanie – przemiany – funkcja społeczna*, „Pamiętnik Literacki” 1987, z. 2.
- Wawrzykowska-Wierciochowa D., *Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród...*, Warszawa 1988.

Katarzyna Nogły

– doradca metodyczny języka polskiego
RODN i IP „WOM” w Rybniku

Danuta Rzeszutek

OGÓLNOPOLSKI PROJEKT EDUKACYJNY „Przedszkolak w Świecie Dobrych Manier”

Nauczyciele przedszkola im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach chętnie uczestniczą w realizacji programów edukacyjnych. Podczas swojej pracy wyszukują ciekawe propozycje, by tym samym uatrakcyjnić zajęcia.

W roku szkolnym 2020/2021 po raz pierwszy ukazał się Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Przedszkolak w Świecie Dobrych Manier”, który zainteresował różnorodnością zadań oraz tematów. Autorami projektu są mgr Aneta Jędruch – dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 11 w Będzinie oraz mgr Katarzyna Warowiec – nauczyciel tego przedszkola.

Projekt „Przedszkolak w Świecie Dobrych Manier” jest zgodny z obowiązującą podstawą programową wychowania przedszkolnego oraz nawiązuje do jednego z podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2021/2022 – wychowanie do wartości, kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych.

Zadania projektowe zostały podzielone na 9 bloków głównych, z których należało realizować minimum

jedno w miesiącu z danego bloku. Autorki projektu odpowiednio dobrały tematykę do pór roku oraz wypadających w tym czasie świąt typowych i nietypowych. Możliwość własnej interpretacji i realizacji poszczególnych zadań sprawiło, że nauczyciele wykazywali się niezwykłą pomysłowością, a przedszkolaki chętnie brały udział w zajęciach organizowanych na bazie tych pomysłów. Projekt na tyle spodobał się organizatorom oraz realizującym go placówkom, że w następnym roku miała miejsce II edycja.

Przedszkole im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach przystąpiło do projektu dwukrotnie – w latach 2020/2021 oraz 2021/2022 – wypełniając formularz zgłoszeniowy oraz dołączając do grupy na portalu społecznościowym.

Nauczyciele uczestniczący w projekcie starali się w jak najciekawszy sposób przekazać realizowane treści, by dzieci aktywnie w nim uczestniczyły oraz poprzez zabawę kształtowały odpowiednie postawy i umiejętności.

Szacunek do zwierząt

We wrześniu, podczas obchodów Światowego Dnia Zwierząt, szczególny nacisk był kładziony na szacunek do zwierząt oraz potrzebę opieki nad nimi. Dzieci poznawały życie i zwyczaje milusińskich, a następnie została zorganizowana zbiórka karmy na rzecz Schroniska dla Zwierząt w Rybniku.

Szacunek do osób niepełnosprawnych

Przedшкоlaki uczyły się szacunku również dla osób niepełnosprawnych oraz starszych. W Międzynarodowym Dniu Osób Głuchych dzieci doświadczyły problemu osób słabosłyszących. Nauczycielki opowiedziały o funkcjonowaniu dzieci głuchych w środowisku społecznym, między innymi jak się porozumiewają i słuchają bajek. Dzieci obejrzały film edukacyjny o osobach głuchych, a także wysłuchały piosenki wraz z tłumaczeniem na język migowy. Przedшкоlaki nauczyły się podstawowych gestów w PJM, takich jak: „dzień dobry”, „dziękuję”, „do widzenia” oraz wykonały piosenkę w języku migowym pt. „Magiczne słowa”.

Szacunek do starszych

Dzień Babci i Dziadka to wspaniałe święta, które uczą szacunku dla starszych, więc przedшкоlaki samodzielnie przygotowały niespodzianki dla swoich babć i dziadków oraz zaprezentowały się w przepięknym występie.

Szacunek do Ojczyzny

W interesujący sposób, przedstawiając dzieciom tradycje narodowe i kulturę, kształtowane było poczucie tożsamości narodowej. Podczas wszystkich świąt narodowych, tj. Odzyskania Niepodległości oraz Konstytucji 3 Maja, przypominana była historia Polski, oglądane i czytane były legendy polskie, przedшкоlaki wykonywały kukielki do inscenizacji teatralnych. Uroczyste śpiewanie hymnu uczyło godnej postawy i szacunku do symboli narodowych.

Szacunek do przyrody

Obchody Dnia Ziemi, kiedy to przedшкоlaki wraz z rodzicami przygotowywały „zielone korony”, a następnie w nich poszukiwały oznak wiosny, uwrażliwiały na piękno przyrody oraz rozbudzały potrzeby dbania o środowisko naturalne. Dzieci wykonywały prace plastyczne ukazujące zanieczyszczenia Ziemi, a także uczyły się, jak sprawić, by planeta była czystsza. Później wspólnie wyruszyły na sprzątanie świata.

Szacunek do książek

Jednym z celów projektu było rozbudzanie zainteresowania dzieci czytelnictwem. Przedшкоle w Gaszowicach współpracuje z Gminną Biblioteką w Gaszowicach, zapraszając panią bibliotekarkę na zajęcia do grup. Przedшкоlaki również chodzą do biblioteki, by poznać jej zasoby. Pani bibliotekarka w niesamowity sposób opowiada o historii papieru i książki, czyta wybrane bajki oraz zachęca do wypożyczania książek. Dzieci korzystają także z plenerowej czytelni w Gaszowicach, gdzie chętnie przeglądają książeczki.

Różnorodność tematów i zadań sprawiła, że dzieci mogły wszechstronnie poznawać otaczający je świat, rozbudzać zainteresowania oraz kształtować odpowiednie postawy prospołeczne.

Dzięki realizacji projektu „Przedшкоlak w Świecie Dobrych Manier” dzieci Przedшкоla im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach w ciekawy sposób poznały najbliższe środowisko, uczestniczyły w wielu interesujących zajęciach, odkrywały siebie, ale też dawały siebie innym. Mimo iż projekt został zakończony, nie oznacza to, że zadania i cele w nim zawarte nie są kontynuowane. Aktualność zagadnień sprawiła, że nauczycielki dalej prowadzą obchody niektórych świąt, zbiórki na rzecz potrzebujących, tym samym kształtując odpowiednie wartości wśród przedшкоlaków.

Danuta Rzesutek

– nauczyciel Przedшкоla im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach

Anna Krzyżanowska

JAK „DORADZAĆ” PRZEDSZKOLAKOM? Scenariusz zajęć z zakresu doradztwa zawodowego na etapie wychowania przedszkolnego wraz z wprowadzeniem metodycznym

Założenia

Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2019 w sprawie doradztwa zawodowego zobowiązuje nauczycieli do realizacji treści programowych z tego zakresu na zajęciach edukacyjnych wychowania przedszkolnego. Nauczyciele precyzują planowane przez siebie zagadnienia, uwzględniające potrzeby dzieci oraz perspektywę lokalnych czy regionalnych działań, składających się na realizowany w placówce program doradztwa zawodowego.

Treści programowe dla przedszkoli określone w Załączniku nr 1 do Rozporządzenia obejmują cztery zakresy tematyczne i wynikające z nich kierunki pracy z dzieckiem.

Zagadnienia podejmowane z dziećmi w ramach zajęć dydaktycznych mogą przyjmować formę wizyt zawodowców, mających na celu poznanie przez dzieci środowiska pracy w wybranych profesjach. MEN rekomenduje uwzględnianie udziału rodziców w planowanych aktywnościach oraz podjęcie współpracy z pracodawcami, organizacjami gospodarczymi i stowarzyszeniami, co będzie miało przełożenie na różnorodność zastosowanych metod i form działania. Rozporządzenie, jak piszą jego twórcy, ma stworzyć „spójny system realizacji doradztwa zawodowego, który powinien zapewnić uczniom wsparcie szkoły w zakresie podejmowania świadomych wyborów edukacyjnych i zawodowych”. Edukacja przedszkolna, jako element tego systemu, staje przed zadaniem udzielania dzieciom systematycznego wsparcia,

TREŚCI PROGRAMOWE W ZAKRESIE DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

Poznanie siebie

- odkrywanie własnych umiejętności i zainteresowań
- dostrzeganie efektów swoich działań

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

- świadomość etapowości edukacji
- odkrywanie preferencji w obszarach zainteresowań

Świat zawodów i rynek pracy

- znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu
- identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu
- twórcze wykorzystanie tych atrybutów w toku zabawy w odgrywanie ról

Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowej

- opowiadanie przez dziecko, kim chciałoby zostać
- określanie kroków potrzebnych do osiągnięcia celu
- wzmacnianie sprawstwa i partycypacji dziecka

w oparciu o Rozporządzenie MEN z 12.02.2019 w sprawie doradztwa zawodowego

ukazującego im przyszłe perspektywy edukacyjno-zawodowe.

Warunki

Nie sposób przyjąć, że dziecko w wieku przedszkolnym wykazuje konkretne preferencje zawodowe czy wąsko ukierunkowane kompetencje, o jakimkolwiek stałym i ugruntowanym charakterze. Próba diagnozy indywidualnych predyspozycji jest wręcz krokiem absurdalnym. O ile wychowanie przedszkolne jest etapem kluczowym dla rozwoju dziecka i jego kompetencji poznawczych w przyszłości, realny wpływ na czekający je autonomiczny wybór szkoły i zawodu jest znikomy. Do czego więc przygotowujemy naszych podopiecznych?

Analitycy przewidują, że około 65% zawodów, jakie będą wykonywać dzisiejsze kilkulatki, jest nam jeszcze nieznana. Rynek pracy podlega nieustannym zmianom, możemy jednak z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że znaczna część zawodów będzie powiązana z rozwojem cyfryzacji i społeczeństwa informacyjnego (profesje realizowane m.in. w trybie zdalnym) oraz z szerokim spektrum sektora usług. Jednocześnie widzimy, jak niezbędne dla funkcjonowania społecznego są i nadal będą zawody wymagające bezpośredniego kontaktu z drugim człowiekiem, stąd konieczność doskonalenia kompetencji miękkich.

Jak zdefiniować priorytety w obszarze doradztwa zawodowego na przedszkolnym etapie edukacyjnym? Należy mieć na uwadze specyfikę rozwojową małego dziecka – potrzebę *uczenia się w działaniu*, poprzez *manipulacje na konkretach* i *swobodne odkrywanie otoczenia* (unikanie podawczej formy przekazu wiedzy).

Proces integracji zmysłów wykorzystywanych przez dziecko w procesie poznawania świata oraz raczkujące dopiero zdolności analityczne (na które składają się logiczne myślenie, łączenie faktów, poszukiwanie i selekcjonowanie informacji, wyciąganie wniosków i dostrzeganie konsekwencji) kierują nas w stronę *wielozmysłowych eksploracji* oraz *aktywności budujących słownictwo* i *umiejętności komunikacyjne*. Ponieważ podstawową aktywnością dziecka jest *zabawa* (o charakterze dyrektywnym – inspirowana i kierowana przez nauczyciela oraz niedyrektywnym, której inicjatorem i kreatorem jest samo dziecko), to

właśnie w zabawie należy poszukiwać przestrzeni i warunków do podejmowania zagadnienia „doradztwa zawodowego”.

I pomimo że czas, w którym dziecko będzie podejmowało pierwsze decyzje kierunkowe co do swojej przyszłości, jest odległy (zupełnie poza zasięgiem przedszkolnego wychowawcy), to już na tym etapie życia należy zadbać o *realizację potrzeby decyzyjności*. Człowiek nie staje się bowiem zdolny do podejmowania trafnych i odpowiedzialnych decyzji w określonym momencie życia (jak „magiczne” 18 lat) lub z powodu nagłych oczekiwań społecznych. Kształtuje się tę umiejętność, jak każdą inną sprawność, w drodze ćwiczeń praktycznych, metodą prób i błędów, od najmłodszych lat (lub co najmniej od momentu zwerbalizowania pierwszego „nie!” na znak sprzeciwu). Jeśli więc chcemy, by nasi podopieczni umieli w przyszłości decydować o sobie, o wyborze szkoły czy zawodu, o całości kształcie życia społecznego, należy dziś zapewnić im *przestrzeń do realnej partycypacji, do decydowania w sprawach adekwatnych dla swojego wieku*, traktując dzieci poważnie – jako jednostki zdolne do poszukiwania, dokonywania wyborów i doświadczania ich konsekwencji.

Zagadnienia

Biorąc pod uwagę treści programowe z obszaru preorientacji zawodowej dla przedszkolaków, ale także przytoczony zakres możliwości poznawczych, wyodrębniłam kilka wartościowych zagadnień, które warto podjąć w toku zabaw/zajęć z dziećmi.

W mojej opinii, poza oczywistym zapoznaniem dzieci z wachlarzem profesji występujących w ich najbliższym otoczeniu (w środowisku rodzinnym, lokalnej społeczności, specyficznych dla regionu), związaną z nimi specyfiką pracy i atrybutami zawodu, cenne jest:

- dostrzeganie zależności pomiędzy podejmowaniem pracy a wynagrodzeniem (zarabianiem i wydawaniem), poprzez poznanie funkcji pieniądza i źródła jego pochodzenia (nie z karty [płatniczej] czy telefonu [BLIK]) oraz nabywanie świadomości o ograniczonych zasobach w budżecie domowym (generująca konieczność dokonywania wyborów czy limitowania wydatków);
- podejmowanie prób posługiwania się walutą (manipulowanie dostępnymi monetami w toku

- zabaw polegających na wymianie ich na określony towar lub usługę – sytuacja kupna-sprzedaży) rozwijające umiejętności matematyczne i wprowadzające do zbyt abstrakcyjnego jeszcze pojęcia „wirtualnego pieniądza”;
- dostrzeganie powiązań między zawodami oraz wzajemnych zależności między nimi, wpływające na poszanowanie każdej pracy (przejście od postawy egocentrycznej do postrzegania siebie jako elementu całości);
 - niwelowanie pojawiających się negatywnych konotacji wobec charakteru pracy w niektórych zawodach (np. śmieciarza, sprzątaczkę, pomocy kuchennej czy kasjerki), odejście od prób hierarchizacji zawodów (na mniej lub bardziej ważne, potrzebne), tym bardziej, że obecnie status społeczny jednostki nie zawsze idzie w parze z jej statusem ekonomicznym, czy kwotą uzyskiwanego wynagrodzenia;
 - doprowadzanie swojej aktywności do końca w codziennych sytuacjach w przedszkolu (w sposób szczególny w toku zadań poznawczych i twórczych, wymagających szerszego procesu planowania, wkładu pracy, mimo odroczonego efektu końcowego);
 - doskonalenie umiejętności komunikowania się z innymi, dochodzenia do kompromisu w czasie planowania i realizacji swoich zamierzeń w parze lub małym zespole).

Propozycje aktywności

Propozycje zawarte w niniejszym opracowaniu odnoszą się do zagadnienia „Świat zawodów i rynek pracy” i zawartych w nim treści programowych Rozporządzenia w sprawie doradztwa zawodowego da etapu wychowania przedszkolnego.

W opisie zabawy uwzględniono zakres tematyczny (Z), umiejętności/sprawności podstawy programowej wychowania przedszkolnego (US) oraz rekomendowane rekwizyty niezbędne do przeprowadzenia zabawy (R).

„Kto tego potrzebuje do pracy?”

Z: znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu; identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu;

US: logiczne myślenie, klasyfikowanie obiektów ze względu na ich funkcjonalność, poszerzanie zasobu słownictwa, budowanie skojarzeń, łączenie faktów i wnioskowanie, percepcja wzrokowa;

R: zestaw atrybutów pracy wybranego zawodu.

Nauczyciel prezentuje dzieciom kolekcję przedmiotów związanych z wybranym zawodem. Zadaniem dzieci jest analiza elementów kolekcji (nazwanie ich powiązane z określeniem przeznaczenia przedmiotu) oraz sformułowanie wniosku w postaci nazwania zawodu, w którym używanie tych przedmiotów jest niezbędne. Mimo że zakładamy przejście od przedmiotów do kategorii, z uwagi na sprawność logicznego myślenia dzieci są w stanie szybko określić, do kogo one należą. Wówczas warto wykorzystać atrybuty do wyjaśnienia zastosowania przedmiotów w danej profesji. Ilość elementów i stopień trudności ich powiązania z zawodem powinien uwzględniać wiek i poziom rozwojowy dzieci. Dzieciom starszym warto zaprezentować pewne nieoczywiste elementy (jak przenośny podnośnik do samochodu u mechanika czy napałek u krawcowej), a próby określenia zastosowania mogą przynieść ciekawe spostrzeżenia i skojarzenia, odzwierciedlające dotychczasowe doświadczenia podopiecznych.

„Co tu nie pasuje?”

Z: znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu; identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu;

US: logiczne myślenie, klasyfikowanie obiektów ze względu na ich funkcjonalność, poszerzanie zasobu słownictwa, budowanie skojarzeń, łączenie faktów i wnioskowanie, percepcja wzrokowa;

R: zestaw atrybutów pracy wybranego zawodu i przedmioty niepasujące do danej kategorii.

W zgromadzonej kolekcji przedmiotów związanych z wybranym zawodem nauczyciel umieszcza przedmioty, które nie mają z nim związku. Dzieci wskazują na niewłaściwy w kolekcji element/elementy, wyjaśniając jednocześnie ich funkcjonalność.

Ciekawą opcją jest dobór zbędnych przedmiotów pełniących podobną rolę w innych okolicznościach (np. grabki ogrodnicze leżące na patelni, olej słonecznikowy w płynach mechanika).

„Czyjej pomocy potrzebujemy, gdy...”

Z: znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu – dostrzeganie ich wzajemnych zależności, identyfikowanie charakterystycznych czynności zawodu;

US: logiczne myślenie, rozwijanie słownictwa, wypowiedzanie się na forum grupy, szacunek, empatia;

R: ilustracja/zdjęcie dziecka, ilustracja przedstawicieli różnych zawodów.

Nauczyciel prezentuje podopiecznym ilustrację dziecka. Przedstawia je po imieniu, zaznaczając, że ono nie wie jeszcze, kim zostanie w przyszłości. Wie natomiast, że potrzebuje na co dzień pomocy innych ludzi w różnych sytuacjach.

Drogą stawiania pytań nauczyciel inicjuje sytuację, w której podopieczni wskazują, o jakiej osobie/jakim zawodzie jest mowa. Dzieci wyszukują ilustrację stanowiącą odpowiedź na pytanie i kładą ją obok ilustracji dziecka/osoby, która szuka pomocy w danej sprawie. W ten sposób tworzy się mapa wzajemnych powiązań, prezentująca w wizualny sposób, że wszyscy jesteśmy sobie potrzebni.

Przykładowe pytania:

Czyjej pomocy potrzebuję/ktoś potrzebuje, gdy:

- gdy mama i tata idą do pracy? (*nauczycielka w przedszkolu/babcia/...*)
- gdy rozboli nas ząb albo mamy gorączkę? (*lekarz, dentysta*)
- gdy mamy ochotę na rogalika z makiem albo ciastko czekoladowe? (*piekarz, ekspedientka – sprzedaje*)
- rozchoruje się nasz chomik albo pies? (*weterynarz*)
- chcemy polecieć na wakacje samolotem? (*pilot, stewardesa*)
- czekamy na przesyłkę z internetowej księgarni? (*kurier*)
- idziemy na rodzinny obiad do restauracji? (*kucharz, kelner*)
- potrzebujemy podciąć włosy, a mama chce zrobić sobie wyjściową fryzurę na ważną uroczystość? (*fryzjer*)
- chcemy podarować komuś bukiet kwiatów na urodziny? (*florystka/kwiaciarka*)
- gdy zepsuje się nam/mu samochód? (*mechanik*)
- gdy w domu zebrało się już zbyt dużo śmieci i trzeba je wywieźć na wysypisko? (*śmieciarz*).

„Ty mnie potrzebujesz, a ja Ciebie!”

Z: znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu – dostrzeganie ich wzajemnych zależności, unikanie hierarchizowania profesji; identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu;

US: logiczne myślenie, formułowanie wniosków, rozwijanie słownictwa, wypowiedzanie się na forum grupy, szacunek wobec innych, empatia;

R: zestaw atrybutów pracy zawodów podlegających analizie (1 przedmiot/1 zawód).

Dwoje dzieci otrzymuje (losuje) po jednym przedmiocie związanym z pracą człowieka w danej profesji. Kolejno nazywają trzymany przez siebie przedmiot i próbują nazwać zawód, w którym się go używa. Następnie starają się opisać sytuację z życia codziennego wskazującą na zależność obu przedstawicieli zawodu względem siebie (odpowiadając na pytanie: Co takiego mogło się wydarzyć, że jestem tej osobie potrzebny?).

Przykład 1. Mechanik (atrybut: klucz francuski) i lekarz (atrybut: stetoskop).

Sytuacja A. Lekarzowi zepsuł się samochód. Potrzebuje mechanika, który naprawi mu auto, aby mógł dojechać do pacjenta.

Sytuacja B. Mechanik podniósł w warsztacie zbyt ciężki silnik i teraz bolą go plecy. Potrzebuje lekarza, żeby zapisał mu lekarstwa i udzielił wskazówek, by szybko wyzdrowiał.

O ile wiek i poziom funkcjonowania poznawczego dzieci na to pozwala, wprowadzamy kolejnego reprezentanta zawodu (właściciela trzeciego atrybutu). Ponownie zadaniem dzieci jest sformułowanie

sytuacji wzajemnego wsparcia się ludzi różnych zawodów – wskazania wzajemnej zależności.

Przykład 2. Mechanik (klucz francuski), lekarz (stetoskop) i malarz (pędzel).

Sytuacja A. Mechanik zachlapał olejem całą ścianę warsztatu. Poprosił malarza, by mu pomalował ścianę na nowo, żeby mieć czysto w warsztacie.

Sytuacja B. Malarz spadł z drabiny. Chyba złamał rękę. Potrzebuje pomocy lekarza i założenia gipsu.

Sytuacja C. Lekarz poprosił mechanika, żeby mu zmienił opony, bo spadł już śnieg i jest ślisko na drodze.

Dzieci starsze całkiem dobrze radzą sobie z tym zadaniem, nawet przy wprowadzaniu większej liczby przedmiotów, zawodów i idących wraz z nimi zależności. Można wprowadzać do grupy kolejnego reprezentanta zawodu i zadać dzieciom pytanie: „Kto będzie tej osoby potrzebował? W jakiej sytuacji?”.

Przykład 3. Wprowadzenie osoby kucharza (czapka kucharska).

Sytuacja A. Lekarz jest głodny (ma dyżur przez cały dzień). Kucharz przygotowuje dla niego obiad z dostawą do szpitala.

Sytuacja B. Mechanik pojechał na wakacje nad morze. Pójdzie do restauracji do kucharza zjeść smażoną rybę i frytki i surówki.

Sytuacja C. Malarz niedawno odremontował restaurację, więc kucharz chce mu podziękować i zaprosił go na obiad.

„Kto jest najważniejszy?”

Z: znajomość zawodów funkcjonujących w najbliższym otoczeniu – dostrzeganie ich wzajemnych zależności, identyfikowanie charakterystycznych czynności zawodu;

US: logiczne myślenie, rozwijanie słownictwa, wypowiedzianie się na forum grupy, szacunek, empatia;

R: (opcjonalnie) ilustracje/atraktywy pracy przedstawicieli różnych zawodów.

Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie o to, jaki zawód jest najważniejszy.

Zakres profesji poddawanych dyskusji może być dowolny, wręcz pozbawiony jakichkolwiek ograniczeń (oparty na posiadanej przez dzieci wiedzy i doświadczeniu na temat charakteru pracy ludzi różnych zawodów). W przypadku dzieci młodszych warto ograniczyć się do kilku (czterech, pięciu) zawodów, spośród których, w toku rozmowy, dzieci będą próbowały wyodrębnić ten najbardziej przydatny, potrzebny dla innych.

Nauczyciel, opierając się na pierwszej profesji wskazanej przez dzieci, w taki sposób kieruje rozmową i stawia pytania, by często zmieniały zdanie, a wskazując kolejne role i zawody, nabrały wątpliwości. Najprawdopodobniej same, bez sugestii nauczyciela, dojdą do wniosku, że każdy z tych zawodów, każda z osób jest ważna i trudno powiedzieć, że jest ważniejsza od pozostałych lub najważniejsza.

Przykładowy schemat rozmowy:

Nauczyciel: Jak uważacie, który zawód jest najważniejszy?

Dziecko 1: Strażak.

N: Ale kto strażakom naprawia wóz, by mógł jeździć do pożaru albo wysuwać drabinę?

Dziecko 2: Mechanik.

N: A więc kto jest ważniejszy?

Dz.2: Mechanik.

N: Ale mechanik nie będzie miał siły pracować, jeśli będzie głodny. Musi zamówić sobie jakieś jedzenie do warsztatu. Kto jest mu potrzebny?

Dz.1: Kucharz.

N: Więc kto jest ważniejszy?

Dz.2: Kucharz.

N: A gdy kucharz się rozchoruje, bo spróbował nieświeżej potrawy, to kto może mu pomóc?

itd.

„Stacje zawodowe”

Z: identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu;

US: poszerzanie zasobu słownictwa, rozwijanie wyobraźni, budowanie skojarzeń, ekspresja ruchowa, planowanie motoryczne, naśladowanie, kreatywność;

R: nakrycia głowy związane z pracą w różnorodnych zawodach (tj. górnicze czako, furażerka, czapka kucharska, hełm strażacki, czapka kapitana statku itp.).

Zabawa pantomimiczna/naśladowcza. Dzieci imitują jazdę pociągiem od stacji do stacji. Opcjonalnie: towarzyszy im piosenka śpiewana na powszechnie znaną melodię: Jedzie pociąg z daleka/ Sto zawodów już czeka/ Stop! Na stacji stajemy/ Kogo tu pokażemy?/.

Zabawa swobodna dzieci z wykorzystaniem czapek z zestawu

Dzieci zatrzymują się. Dziecko stojące na początku składu pociągu losuje jedno nakrycie głowy z worka i proponuje pozostałym uczestnikom ilustrację ruchową do czynności charakterystycznej dla zawodu właściciela czapki. Rówieśnicy naśladują proponowane gesty i próbują odgadnąć, o jaką czynność chodzi. Nakrycie głowy wraca do worka, a osoba pokazująca wraca na koniec pociągu.

Schemat powtarza się z udziałem drugiego, trzeciego i kolejnego dziecka. W przypadku wylosowania nakrycia głowy, które pojawiło się wcześniej, należy zademonstrować czynność odmienną od poprzedniej.

„Co to, czyje to i jak to działa?”

Z: identyfikowanie charakterystycznych czynności i atrybutów zawodu;

US: poszerzanie zasobu słownictwa, rozwijanie wyobraźni, budowanie skojarzeń, łączenie faktów i wnioskowanie, kreatywność;

R: niezwykle przedmioty związane z pracą w różnorodnych zawodach.

Zachęcam do poszukiwania w swoim otoczeniu nieoczywistych przedmiotów związanych z pracą ludzi w różnych zawodach, a następnie do prezentowania ich dzieciom. Bazując na swoich dotychczasowych doświadczeniach, skojarzeniach i pomysłowości, dzieci mają za zadanie wymyśleć, do czego dany przedmiot służy. Starsze dzieci mogą narysować to zastosowanie, albo wyjaśnić je w toku wypowiedzi słownej. Bezcenna z punktu widzenia potrzeb rozwojowych dziecka jest okazja do wykorzystania tego przedmiotu w praktyce, oczywiście, o ile istnieje taka możliwość na terenie przedszkola.

Przykładowe przedmioty do eksploracji i szukania powiązań:
krajalnica do jajek, kratownica do jajek/warzyw, jajko

Rekomendacje w obszarze literatury

Z myślą o inspirowaniu dzieci do odrywania różnorodnych zawodów (częściej i rzadko spotykanych) zachęcam do uzupełnienia grupowej lub przedszkolnej biblioteki o pozycje książkowe nawiązujące do tej tematyki. Dzieci chętnie sięgają po nie w czasie zabawy swobodnej, spontanicznie inicjując chęć przeczytania fragmentów przez nauczyciela na forum grupy lub w kontakcie indywidualnym, poszerzając tym samym świadomość istnienia i zakresu danej profesji oraz związany z nią zasób słownictwa.

Polecam:

Dla dzieci:

- „Feluś i Gucio poznają zawody” (Katarzyna Koźłowska) – dla dzieci młodszych (3–4 latki) i starszych, proste estetyczne ilustracje, krótki opis charakteru pracy;
- „Niezwyczajne zawody” (Julia Kołomojec, Ałła Gutniczenko) – prezentacja niezwykłych zawodów (tj. dmuchaczka szkła, kynolog, paleontolog)

w sposób zrozumiały dla dziecka, ciekawe rysunki, kolekcje atrybutów zawodu;

- „Wierszyki rodzinne” (Michał Rusinek) – perłka językowa, zabawne rymy i ciekawy zasób słownictwa;
- „Kim zostanę? Wierszyki o zawodach” (Dorota Strzezińska – Więckowiak) – dla dzieci starszych (5–6 latki), wiersze o zawodach do wykorzystania także w formie zagadek;
- „Zawody czyli kim możesz zostać” (Agnieszka Nożyńska) – dla dzieci starszych (5–6 latki), wiersze i opisy zakresu pracy w danej profesji;
- „Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach” (Arkadiusz Maćkowiak, muz. Stefan Gąsieniec).

Dla rodziców, nauczycieli:

- „Nowe cyfrowe dzieciństwo. Jak wychowywać dzieci, by radziły sobie w usieciowionym świecie” (Jordan Shapiro),
- „Kompetencje bez tajemnic” (Daniel Hunziker),
- Magazyn „Kreda”. Motyw: Talenty. Nr 11/2019 (14).

Anna Krzyżanowska

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM”
w Rybniku

Anna Urbasik

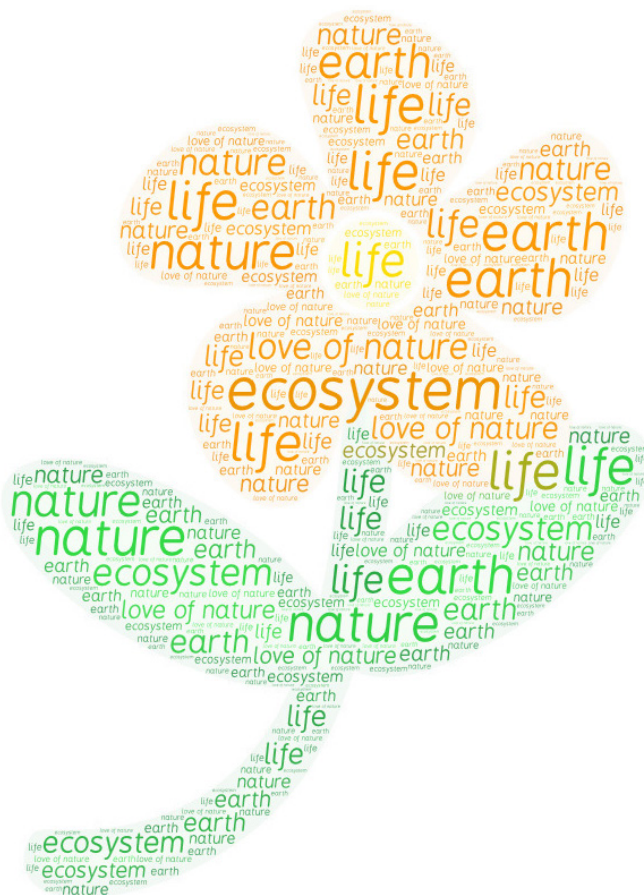
„ENGINEERS OF THE ECOSYSTEM”

Innowacyjność pedagogiczna, integracja z programem nauczania, współpraca i komunikacja, wykorzystanie TIK w pracy z dziećmi, to wybrane elementy charakteryzujące projekty realizowane w ramach programu eTwinning¹. Stanowią one podstawę do wyróżnienia projektów podczas konkursu „Europejskie nagrody eTwinning”, co roku ogłaszanego przez Komisję Europejską.

W tegorocznym konkursie 2022 r. spośród 1824 zgłoszonych projektów międzynarodowa komisja wyłoniła zwycięzców pięciu kategorii. Nagrodzone projekty to wspaniałe przykłady współpracy, w ramach której powstały wyjątkowe rezultaty.

Projekt „ENGINEERS OF THE ECOSYSTEM”² realizowany w Publicznym Przedszkolu nr 17 im. M. Jeżowskiej w Jastrzębiu-Zdroju znalazł się w gronie laureatów, zajmując II miejsce w kategorii: uczniowie do 6 lat. Koordynatorem projektu na terenie placówki była nauczycielka Anna Urbasik.

Partnerami projektu byli: Ula Anaokulu, Ula (Turcja), CEIP VILLA ROMANA, Catarroja (Hiszpania) oraz Publiczne Przedszkole nr 17 im. M. Jeżowskiej, Jastrzębie-Zdrój (Polska).

¹ Więcej o programie na stronie www.etwinning.pl

² <https://twinspace.etwinning.net/126936/home>

ECO GARDEN

FUTURE HOUSE - ETWINNING

PUBLICZNE PRZEDSZKOLE NR 17 IM. M. JEŻOWSKIEJ, POLAND

Głównym celem projektu było wprowadzenie dzieci do edukacji STEAM na wczesnym etapie ich edukacji. Ponadto w wyniku działań projektowych dzieci rozwijały umiejętność obserwacji, myślenia, badania, odkrywania i zadawania pytań. Poznały i uzupełniły wiedzę na temat zmian klimatycznych i środowiska naturalnego, m.in. poprzez udział w takich działaniach jak: ogrodnictwo, sadzenie drzew i krzewów, pielęgnacja kwiatów, recykling, budowanie eco-domów przy wykorzystaniu naturalnych materiałów. Zajęcia realizowane przez nauczycieli przyczyniły się do efektywnego i świadomego wykorzystywania technologii poprzez wykorzystanie narzędzi Web.2 podczas działań nad projektem.

Oficjalna ceremonia rozdania nagród odbędzie się 20 października 2022 r. podczas „The Online Annual Conference of eTwinning and the Online Prize Ceremony” organizowanej przez the School Education Gateway and eTwinning z inicjatywy Komisji Europejskiej.

Anna Urbasik

– nauczyciel wychowania przedszkolnego w Publicznym Przedszkolu nr 17 im. M. Jeżowskiej w Jastrzębiu-Zdroju; ambasador programu eTwinning na terenie województwa śląskiego

Sylwia Bloch

CUKRZYCA U DZIECI I MŁODZIEŻY – jak im pomagać w szkole?

Temat cukrzycy, który został podjęty przez nas w dniu 10 października 2022 r. na seminarium dla nauczycieli, ma swoje usytuowanie prawne w ustawie z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami, która określa m.in. organizację opieki nad uczniami przewlekle chorymi lub niepełnosprawnymi w szkole, w tym zasady współpracy z rodzicami w tym zakresie. Seminarium zorganizowaliśmy we współpracy z Maltańską Służbą Medyczną Oddziałem w Katowicach, którą reprezentował doktor Grzegorz Honisz.

Wśród zagadnień omówionych przez doktora Grzegorza Honisza znalazły się m.in.:

1. podstawowe informacje na temat cukrzycy (etiologiczna klasyfikacja, schemat wydzielania i działania insuliny...);
2. objawy cukrzycy;
3. objawy hipoglikemii i hiperglikemii;
4. wskazania, jak mierzyć poziom cukru we krwi;
5. insulinoterapia;

6. wykonywanie czynności związanych z podawaniem insuliny;
7. wykonywanie czynności związanych z podawaniem glukagonu w stanie zagrożenia zdrowia i życia w trakcie ciężkiego niedocukrzenia;
8. ogólne zasady postępowania u osób z cukrzycą typu 1;
9. prawa ucznia chorującego na cukrzycę;
10. odżywianie dziecka chorego na cukrzycę;
11. wskazówki dla nauczycieli.

Nie zabrakło również ćwiczeń praktycznych z obsługi glukometru oraz zasad podawania glukagonu. Niezwykle istotnym wątkiem seminarium było poruszenie przez Pana doktora kwestii dotyczącej zasad podejmowania wysiłku fizycznego i uprawiania sportu przez uczniów z cukrzycą. Zostały podane przykłady aktywności ruchowej, które powodują duże ryzyko hipoglikemii oraz te, w których ryzyko hipoglikemii jest podwyższone lub małe. Posiadanie tej wiedzy przez nauczycieli jest niezwykle istotne.

Z uwagi na ważność tematu zdrowia i profilaktyki w tym zakresie, nasz ośrodek (RODN i IP „WOM” w Rybniku) planuje kolejne szkolenia dla nauczycieli we współpracy z Maltańską Służbą Medyczną. Tymczasem wszystkich nauczycieli zachęcam również do odsłuchania około 10 minutowego audiobook’a „Piknik na łądźcie”. Zawarte w nim opowiadanie autorstwa pani Marty Fox może być inspiracją do wielu lekcji wychowawczych i wielowątkowych rozmów z dziećmi nie tylko w aspekcie zdrowia.

<https://www.facebook.com/photo?fbid=184870937394916&set=a.169469475601729>

Sylwia Bloch
– nauczyciel-konsultant,
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

Małgorzata Konsek

WOJEWÓDZKI KONKURS RECYTATORSKI „To właśnie Polska”

Od zawsze jednym z najważniejszych pytań, jakie zadajemy sobie w naszej pracy dydaktyczno wychowawczej, jest pytanie w jaki sposób uczyć dzieci patriotyzmu.

Obserwujemy dynamiczne zmiany w naszym świecie. Każdego dnia stajemy przed nowymi wyzwaniem, zadaniami. Jednakże nieustannie, każdy młody człowiek, każde młode pokolenie zadaje sobie niezmiennie te same pytania: kim jestem, skąd jestem, gdzie są moje korzenie? Tu pojawia się wielka rola wychowawców: rodziny, nauczycieli, aby uczyli przez różne działania tej miłości do Ojczyzny, aby młody człowiek mógł zawsze z dumą powiedzieć: jestem Polakiem, jestem z Polski. Jak tego dokonać? Niewątpliwie budzeniem patriotyzmu u dzieci jest czytanie

im od najmłodszych lat polskich legend, baśni, wierszy. Organizowanie wycieczek bliższych i dalszych, ponieważ poznawanie piękna polskiej przyrody także będzie w tym pomocne. Ważne jest wzmacnianie poczucia tożsamości najmłodszych – wiem skąd pochodzę, poznaję obyczaje, tradycje właściwe dla regionu, w którym się urodziłem, w którym dorastam. Nieocenione jest tu słuchanie wspomnień, opowieści babć i dziadków, pielęgnowanie pamięci o przodkach, oddawanie hołdu tym, którzy walczyli o naszą wolność i niepodległość. Dlatego uczymy dzieci słów hymnu, pokazujemy jaką postawę należy przyjąć w czasie jego wykonywania. Uczymy też uczniów pieśni narodowych, bo są one niejako pomostem między pokoleniami. Nie zapominamy także o skarbach zgromadzonych w muzeach, izbach

regionalnych. Zobaczenie na żywo zgromadzonych przedmiotów, będzie dla dzieci niezapomnianym przeżyciem.

Uczenie, jak być Polakiem, patriotą to również dbanie o środowisko, w którym żyjemy, zachęcanie dzieci do udziału w akcjach sprzątnięcia okolicy, sadzenia drzew, upiększania naszej małej ojczyzny.

Patriotyzm to także tłumaczenie, jak zapobiegać konfliktom i żyć w pokoju. Wychowanie patriotyczne to także kształtowanie postaw obywatelskich, dbanie o wychowanie człowieka pracowitego, odpowiedzialnego, mądrego i życzliwego innym. To zachęcanie do doskonalenia się ucznia jako obywatela: chcę więcej umieć, aby tworzyć dobrą ojczyznę przyjazną wszystkim.

Jednym z działań podejmowanych w ramach wychowania patriotycznego jest pokazanie pięknego polskiego języka poprzez poznawanie utworów polskich pisarzy. Organizatorzy Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego „To właśnie Polska” zaproponowali najmłodszym taki bliski kontakt z językiem polskim. Uczniowie z dużym zaangażowaniem uczestniczyli w poszczególnych etapach konkursu, organizowanych przez doradców metodycznych województwa śląskiego. Ostatecznie 10 czerwca 2022 r. na etapie wojewódzkim, spotkało się 12 finalistów. Jury konkursowe miało niezwykle trudne zadanie, bowiem każdy uczestnik przepięknie recytował swój utwór. Ostatecznie wyłoniono zwycięzców.

I miejsce uzyskała Pola Tyrek z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Pyrowie, opiekunem była pani Alicja Stępniewska-Nawaratne

II miejsce uzyskał Miłosz Mazur ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Radlinie. Opiekunem była pani Monika Strączek-Grolik.

III miejsce uzyskała Natalia Majewska ze Szkoły Podstawowej w Pankach. Opiekunem była pani Karolina Zachowska-Kurzacz.

Serdeczne podziękowania składamy pani Urszuli Bauer – Śląskiej Kurator Oświaty i panu Jakubowi Chełstowskiemu – Marszałkowi Województwa Śląskiego, za objęcie patronatem naszego konkursu. To dowodzi, jak ważna jest dla wszystkich idea wychowania patriotycznego dzieci i młodzieży. Dziękujemy doradcom metodycznym dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z województwa śląskiego: pani Karinie Stępkowskiej z RODN „WOM” w Katowicach i pani Katarzynie Trelisńskiej z RODN „WOM” w Częstochowie, za przyjęcie naszego zaproszenia do współpracy i zorganizowanie regionalnych etapów konkursu. Serdecznie dziękujemy paniom: Zofii Paszenda i Monice Kubica-Skaba za pracę w komisji konkursowej. Ogromne podziękowania kierujemy do pani Romany Kuczera, dyrektor Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Karola i Antoniego Szfranków w Rybniku, za udostępnienie pięknej sali, a także za cudowny i niezapomniany koncert muzyczny w wykonaniu uczniów i nauczycieli tej szkoły.

Małgorzata Konek

– nauczyciel w Sportowej Szkole Podstawowej nr 2 w Radlinie, doradca metodyczny edukacji wczesnoszkolnej RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Mitrenga

PROMOWANIE CZYTELNICTWA W SP 2 RYDUŁTOWY

Jeżeli nie lubisz czytać, to znaczy, że nie znalazłeś odpowiedniej książki.

J.K. Rowling

O tych słowach bestsellerowej pisarki zawsze staramy się pamiętać. Wszystkie działania, choć nie zawsze standardowe, podejmowane w bibliotece Szkoły Podstawowej nr 2 w Rydułtówach, kierujemy na promocję czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.

Stale staramy się rozwijać i propagować czytelnictwo wśród uczniów. Systematycznie, nawet podczas pandemii, organizowaliśmy konkursy i imprezy biblioteczne. Uważamy, że biblioteka musi być miejscem atrakcyjnym dla dzieci. Nie chcemy, by kojarzyła się z nudą i cichym czytaniem. Pragniemy pokazać dzieciom, że jest to wesołe i przyjazne miejsce, gdzie mogą się rozwijać.

Narodowe Czytanie online. Czemu nie?

W 2020 roku zorganizowaliśmy Narodowe Czytanie w formie online. Uczniowie nagrali filmiki ze swoją interpretacją fragmentów „Balladyny”, które następnie opublikowaliśmy w mediach społecznościowych szkoły. Uczniowie mogli wykazać się swoimi zdolnościami aktorskimi i recytatorskimi. Dzięki mediom społecznościowym ich występy miały szeroki zasięg.

Dzień Głośnego Czytania – czytanie z misją

Regularnie obchodzimy również Dzień Głośnego Czytania, za każdym razem w nieco innej formie. Staramy się łączyć aktywność wolontaryjną uczniów z propagowaniem czytelnictwa. Członkowie Szkolnego Koła Wolontariatu odwiedzali uczniów klas pierwszych, przedstawiali scenki do wybranych utworów, czytali bajki z wykorzystaniem pacynek,

wręczali własnoręcznie przygotowane zakładki do książek.

Od roku Dzień Głośnego Czytania odbywa się w ramach Ogólnopolskiej Akcji Czytelniczej „Czytamy z Sercem”, która łączy w sobie obchody dwóch świąt odbywających się 29 września – Ogólnopolskiego Dnia Głośnego Czytania oraz Światowego Dnia Serca. Celem akcji oprócz promocji literatury i czy-

telnictwa, jest poszerzanie wiedzy uczniów na temat serca – budowy tego organu, jego funkcjonowania, chorób i symboliki, rozwijanie w uczestnikach akcji wrażliwości na cierpienie i potrzeby osób chorych oraz propagowanie zdrowego stylu życia. W tym roku zorganizowaliśmy również „spacer z sercem”, podczas którego uczniowie rozdawali ulotki na temat profilaktyki chorób serca i cytaty z literatury dotyczące serca.

Biblioteka świętuje

Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych w październiku i Tydzień Bibliotek w maju to z kolei dobry czas na promocję biblioteki i czytelnictwa. Nasza biblioteka wykorzystała ten czas na:

- jesienne warsztaty kreatywne w klasach I–III, na których uczniowie tworzyli prace plastyczne z wykorzystaniem liści, kasztanów i innych darów jesieni – przy okazji mogli zwiedzić bibliotekę i wypożyczyć książkę;

- kampanię czytelniczą „Książki mówią!”, która polegała na wywieszeniu na korytarzach szkolnych okładek książek z hasłami zachęcającymi do odwiedzenia biblioteki; hasła zostały wkomponowane w dymki komiksowe, dzięki czemu odnosiło się wrażenie, że to książki wygłaszają dane kwestie;
- podczas nauczania zdalnego zorganizowaliśmy konkurs internetowy dla starszych uczniów – na stronie facebookowej codziennie pojawiało się pytanie konkursowe, a wygrywał uczeń, który poprawnie odpowiedział na nie jako pierwszy;
- młodszy uczniowie za wypożyczenie książki otrzymywali zakładki do książek i naklejki;
- zorganizowaliśmy grę terenową pt. „W świecie baśni” dla klas III; poprzez losowanie każda klasa dzieliła się na trzyosobowe zespoły, które na terenie boiska szkolnego rozwiązywały zadania zlokalizowane w różnych punktach; ćwiczenia dotyczyły najpopularniejszych baśni i miały różną formę – zadań pisemnych, pracy plastycznej (malowanie farbami na folii) i ćwiczeń fizycznych;

- odbywały się też gry i zabawy: odgadywanie zagadek, zabawa „Znajdź książkę” – na przerwie należało znaleźć opakowaną w papier prezentowy książkę, a następnie postępować zgodnie ze wskazówkami;
- ogłosiliśmy zabawę „Czas na selfie!” – należało zrobić sobie zdjęcie z hasłem Tygodnia Bibliotek.

Konkursy plastyczne

Święto bibliotek szkolnych jest również świetną okazją, by zorganizować różne konkursy. W naszej ocenie dużą popularnością wśród uczniów cieszą się konkursy plastyczne. Tematów jest mnóstwo. Nasze sprawdzone pomysły to:

- scenka z wybranej książki,
- konkurs plastyczny „W krainie baśni Andersena”, którego tematem były baśnie H.Ch. Andersena;
- zilustrowanie wybranego wiersza Jana Brzechwy.

„Sleeveface, czyli ubierz się w książkę!”

Nie mniej popularne są konkursy fotograficzno-czytelnicze. Wyzwalają w uczniach niesamowite pokłady kreatywności, angażują do współpracy rodziców i zachęcają do sięgnięcia po książkę.

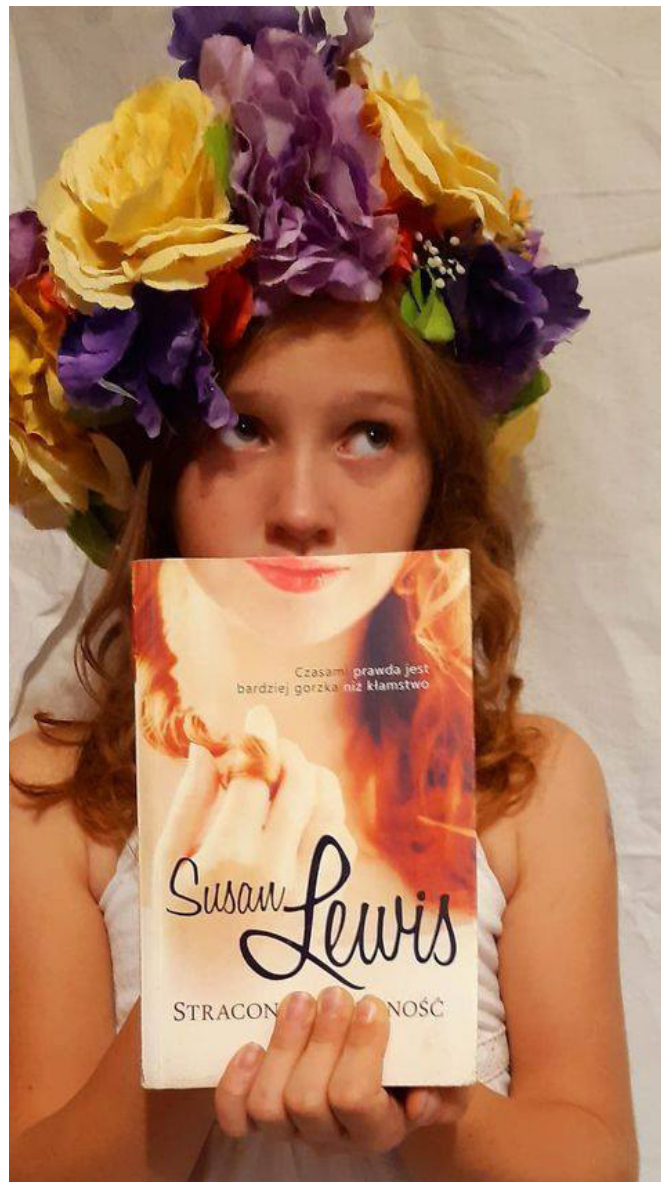
„Sleeveface, czyli ubierz się w książkę!” to konkurs, w którym uczestnicy mieli za zadanie stworzenie odpowiednio dobranej kompozycji zdjęcia i aranżacji tła, której efektem jest złudzenie zespolenia fotografowanej postaci z graficznym motywem okładki książki.

Z kolei w konkursie fotograficznym pt. „Bohaterowie baśni i legend” należało przebrać się za postać z wybranego utworu i zrobić sobie zdjęcie. Walentynkowy konkurs fotograficzny miał tytuł wpisujący się w to święto – „Ja z ukochaną książką”.

W bibliotece coś się dzieje!

Do promocji biblioteki i czytelnictwa warto wykorzystywać różne święta, zarówno te tradycyjne jak i nietypowe. Można przygotować tematyczną wystawę książek, zadbać o dekoracje. Uczniowie chętniej odwiedzają bibliotekę, kiedy coś się w niej dzieje. Z okazji andrzejek zorganizowaliśmy tradycyjne wróżby i zabawy w bibliotece. Przy kilku przygoto-

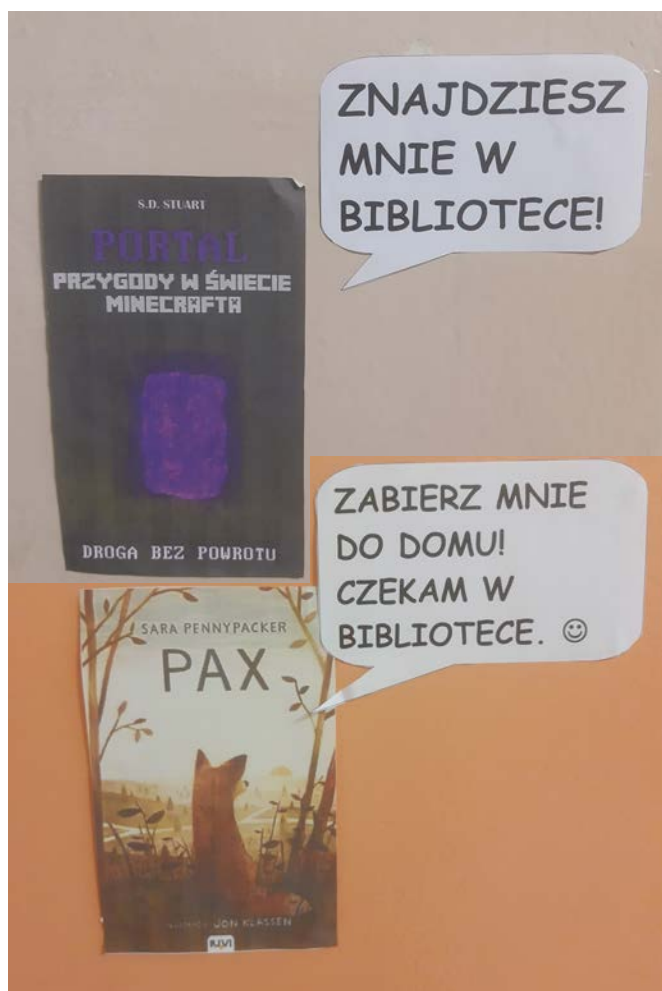
wanych stoiskach można było skorzystać z wróżb (numerologia, papierowe serca z imionami, losowanie kubeczków, koło fortuny, wróżenie z kuli). W realizacji imprezy pomagali wolontariusze z SKW, którzy przebrani w stroje wróżek obsługiwali stoiska. Uczniowie podczas przerw odwiedzali bibliotekę i korzystali z atrakcji. Zadbaliśmy też o odpowiedni wystrój.

Podczas walentynek i Dnia Postaci z Bajek przygotowaliśmy fotobudkę. W specjalnie przygotowanym, udekorowanym miejscu i z wykorzystaniem bajkowych akcesoriów uczniowie mogli zrobić sobie zdjęcie i przy okazji wypożyczyć książkę.

Teatrzyk kamishibai

Naszym wielkim odkryciem minionych lat jest teatrzyk kamishibai. Jest to technika opowiadania,

czytania wywodząca się z Japonii, wykorzystująca plansze z obrazkami i tekstem oraz drewnianą skrzynkę, w której przedstawiane są kolejne fragmenty historii, bajki, opowiadania. Teatrzyk wykorzystujemy na lekcjach bibliotecznych i za każdym razem zachwyca nas, w jaki sposób działa na dzieci. Zauważamy pełne skupienie, zainteresowanie i oczarowanie. Nawet uczniowie, którzy mają duży problem z koncentracją uwagi, potrafią z uwagą wysłuchać opowieści. Teatrzyk można wykorzystać do tworzenia własnych historii. Sprawdza się także jako miejsce pierwszego samodzielnego występu dziecka. Może być pomocny szczególnie w przypadku dzieci nieśmiałych. Ukrycie się za drewnianą skrzynką pomaga w przełamywaniu lęku przed publicznymi występami.

Półka bookcrossingowa i biblioteka na kółkach

Biblioteka stara się też wychodzić poza swoje cztery ściany. Na korytarzu szkolnym znajduje się półka bookcrossingowa. Umożliwia ona dostęp do literatury

czytelnikom, których nie stać na zakup własnych książek. Łączy uczniów mających wspólną pasję. Pozwala dzielić się przeczytanymi tytułami, wymieniać opinie, a nawet zawierać nowe przyjaźnie. Idea bookcrossingu opiera się na założeniu, że literaturę należy rozpowszechniać. Książki powinny podróżować, krążyć z rąk do rąk, by mogły żyć i spełniać swoje zadanie. Co ciekawe, z półki korzystają nie tylko uczniowie, ale również pracownicy szkoły i rodzice. Remont w szkole był powodem, dla którego biblioteka stała się mobilna i przeniosła się na korytarze. Z pomocą wózka na książki czytelnicy mieli stały dostęp do książek, a bibliotekarze szerszy kontakt z uczniami. W Tygodniu Bibliotek wózek został ozdobiony balonami, aby podkreślić nasze święto.

Możliwości i sposobów, by promować czytelnictwo jest sporo. Internet jest tutaj bardzo pomocny jako bank pomysłów. Warto poszukiwać, inspirować się, ale też dostosowywać różne projekty do potrzeb swoich i uczniów. Nie od razu uczeń stanie się czytelnikiem, ale kiedy odwiedzi bibliotekę, uczyni już ten pierwszy krok.

Anna Mitrenga

– Szkoła Podstawowa nr 2 w Rydułtowach

Maria Koloch

SZKOLNICTWO GHANY W MOICH OCZACH

W Afryce Zachodniej, na wybrzeżu Oceanu Atlantyckiego, leży piękny kraj – Ghana, który graniczy z Burkina Faso, wybrzeżem Kości Słoniowej i Togo. Przeglądając się dzieciom i młodzieży w tym kraju, od razu mamy pewność, że widzimy uczniów, ze względu na ich charakterystyczne stroje szkolne. Każda placówka ma swój mundurek w określonych kolorach (np. w kolorach brązowych są szkoły państwowe, zaś białe i złote to szkoły katolickie). Dziewczęta ubrane są w sukienki lub bluzki i spódnice, a chłopcy noszą koszule oraz krótkie lub długie spodnie. Jednakowe stroje obowiązują także w przedszkolach. W szkole nikt nie wyróżnia się ubiorem, nikt nie przechwala się kolejnymi modnymi i oryginalnymi markami.

Ghanę odwiedziłam po raz pierwszy w zeszłym roku (2021) na kilka dni, był to rok z obostrzeniami covidowymi, więc były ograniczone możliwości bezpośrednich obserwacji w szkołach. Mogłam zaobserwować, że dzieci na teren szkoły wchodziły w maskach, jednakowo ubrane. Przebywałam w stolicy tego kraju, czyli w Akrze. Szkoły, które widziałam, były otoczone płotem lub murem z bramą wejściową oraz strażnikiem. Ciekawą ozdobą jednej ze szkół były umieszczone na jej murach rysunki różnych przedmiotów z podpisami angielskimi.

Warto wiedzieć, że Ghana jest krajem anglojęzycznym i system szkolnictwa oparto na wzorcu angielskim, dlatego też głównym językiem nauczania w szkole jest angielski oraz jednocześnie jeden z wielu języków lokalnych. Ghana należy do krajów wielojęzycznych – szacuje się, że jest tam ok. 50 języków lokalnych.

System szkolnictwa dzieli się na:

- przedszkole – 2–4 rok życia,
- przedszkole (zerówka) – 4–6 rok życia,
- szkoła podstawowa – 6–11 lat (kl. 1–6),
- gimnazjum – 12–15 lat (kl. 7–9),
- liceum lub instytut kształcenia techniczno-zawodowego – 16–18 lat (kl. 10–12),
- szkolnictwo wyższe (uniwersytety, college i instytuty techniczne).

Szkoły w Ghanie są bardzo zróżnicowane pod względem jakości nauczania. Dzielą się na szkoły państwowe, państwowe prowadzone przez różne organizacje i wspólnoty religijne oraz prywatne. Od kilku lat szkoły państwowe są bezpłatne (od przedszkola do liceum), aby upowszechnić szkolnictwo i umożliwić uzyskanie wykształcenia wszystkim dzieciom. Mimo to ciągle niewielka część dzieci nie uczęszcza na zajęcia lub kończy edukację na szkole podstawowej. Według danych statystycznych, częściej do szkoły chodzą chłopcy niż dziewczęta. Problemy z dostępem do odpowiednich szkół mają uczniowie z różnymi dysfunkcjami.

W tym momencie przychodzi mi na myśl taka migawka z moich wspomnień. Pewnego dnia jechaliśmy samochodem i zatrzymaliśmy się na skrzyżowaniu, na którym dzieci prosiły o pieniądze, uderzając rączkami w szyby samochodu. Były to dzieci wykorzystywane do pracy – żebrania. Na ich twarzach widoczne były smutek i... blizny. Według mnie wspieranie ich finansowo, byłoby popieraniem ich wykorzystywania, gdyż obok już stali dorośli i pilnowali swojego „biznesu”...

Niektóre szkoły są prowadzone z internatami dla uczniów. W oddalonych wioskach, mniejszych miastach, nauczyciele mieszkają w domach wybudowanych przy szkole. Szkoły prywatne wyróżniają się już na pierwszy rzut oka ładnym wyglądem. Są one jednak płatne, a czesne bywa wysokie, co daje środki, żeby zadbać o estetykę. Czasami szkoły ponadgimnazjalne prowadzone są osobno dla chłopców i dziewcząt.

Warto wiedzieć, że oficjalnie rok szkolny rozpoczyna się tam w sierpniu a kończy w maju. Dla mnie zaskoczeniem było, że w lipcu dzieci również chodzą do szkoły i przedszkola. Do tej zmiany przyczyniła się pandemia. Rok szkolny też się zmienił, nie ma przerwy w nauce i szkoły działają cały rok. Uczniowie, ze względu na ich liczbę, są podzieleni na dwie grupy (zielona i złota) na każdym poziomie edukacyjnym. Wpływ na to miała także decyzja prezydenta, wprowadzająca bezpłatne licea, co przyczyniło się do wzrostu liczby uczniów. Na ten moment nauka dla uczniów odbywa się w systemie zmianowym (raz jedna grupa jest w szkole, a druga w domu i odwrotnie).

Podczas mojego pobytu miałam okazję zobaczyć szkołę prowadzoną przy parafii w jednej z oddalonych dzielnic Akry. W tym dniu (sobota) nie było dzieci w szkole. Parterowe budynki nie przypominały szkoły, jeśli odnieść to do realiów w polskich szko-

łach. Jeden z budynków był drewniany pozostałe murowane. Widać, że na szkolnictwo brakowało finansów. Szkoła składała się z kilku oddzielnych budynków, każdy był podzielony na dwie lub trzy klasy. Przed każdą z nich stała beczka z wodą, przeznaczoną do umycia rąk. Pierwszy moment po wejściu do jednej z klas był dla mnie, jako nauczyciela, szokujący. W klasie nie było zbyt wiele sprzętu: krzesła, stoliki, biurko, szafa, tablica i kilka materiałów pomocniczych, a panował zwykły bałagan, np. krzeselka wywrócone, śmieci na ziemi, wiele rzeczy rozrzuconych. Moje zdziwienie i pytanie: „Dlaczego klasa taka nieuporządkowana?”, zostało skwitowane oczywistym stwierdzeniem, że po zakończonych zajęciach uczniowie idą do domu i nikt za nimi nie sprząta. Następnego dnia wczesnym rankiem przychodzą według dyżurów uczniowie i wtedy rozpoczynają prace porządkowe. Sprzątają, zamiatają, zbierają papierki, ustawiają stoliki. Te prace wykonują wszystkie dzieci w szkole – od najmłodszych do najstarszych. Sami troszczą się o porządek w klasach i na reszcie terenu szkoły.

W tym roku (2022) również część swojego urlopu spędziłam w Ghanie. Przebywałam tydzień na północy, blisko granicy z Togo. W mieście Saboba odwiedziłam szkołę publiczną i wymieniłam kilka zdań z nauczycielami. Na jednego nauczyciela przypadało tam około 70 uczniów. Szkoła borykała się z brakiem

kadry. Niektóre klasy uczyły się samodzielnie (bez nauczyciela). Można tam spotkać uczniów, którzy oprócz tornistra nieśli do szkoły własne krzeselko lub stolik (takie sytuacje zdarzają się czasem na wiejskich terenach). Zazwyczaj w młodszych klasach przy jednym stoliku siedziało 2–3 uczniów, czasem mieli tylko krzeselka. W salach lekcyjnych była tablica oraz kilka pomocy naukowych wykonanych samodzielnie przez nauczyciela.

W Ghanie odwiedziłam też gimnazjum. Uczniowie patrzyli na mnie z szerokim uśmiechem na twarzy – byłam dla nich „białym człowiekiem”, którego tam rzadko się spotyka. W szkole nie było żadnej wspaniałej pracowni komputerowej czy świetnie wyposażonej w pomoce naukowe klasy. Książki czy podręczniki też miały swoje lata, a jednak klasy były wypełnione uczniami, którzy chcą zdobyć wykształcenie. Jeśli w klasie nie było nauczyciela, to uczniowie i tak się uczyli, rozmawiali ze sobą, ale żaden nie bawił się telefonem komórkowym.

Ucieszyłam się, bo specjalnie dla mnie młodsze dzieci w szkole podstawowej zaśpiewały piosenkę „Panie Janie...” w języku angielsku z pokazywaniem. Dołączyłam chętnie do wspólnej zabawy. W rytm wystukiwany przez nauczycielkę kilku chłopców zaprezentowało kroki taneczne. Mogłam podziwiać młodych tancerzy. Dowiedziałam się, że każdy krok, ruch czy gest ręką, ma dla nich znaczenie.

Przedszkole, które odwiedziłam, nie miało na wyposażeniu półek wypełnionych zabawkami, różnymi pomocami dydaktycznymi, książkami do nauki literek i cyferek, nie miało kolorowego placu zabaw, ale wypełnione było mnóstwem uśmiechniętych dzieci. Jedna pani siedziała na dworze, a dzieci gromadziły się wokół niej, jadły swój posiłek lub się bawiły. Niektóre uczyły się pisać liczby od 1 do 15 na małych tabliczkach kredowych, a pani sprawdzała poprawność wykonanego zadania. W innym miejscu był zbudowany i ogrodzony prowizoryczny plac zabaw, ale widać było, że wszystkie sprzęty wykonane są samodzielnie przez pracowników, którzy wykorzystali nawet stare opony samochodowe.

Uczniowie rozpoczynają obowiązkową przygodę ze szkołą w wieku 6 lat. Zazwyczaj lekcje trwają od 7.30 do 12.00, a najpóźniej powinny się skończyć o godz. 15.00 (są wyjątki, gdy uczniowie mają blisko do szkoły albo uczą się w systemie zmianowym). Najczęściej w szkole podstawowej lekcja trwa 40 mi-

nut, a w gimnazjum nawet 50 minut. Od czwartej klasy do gimnazjum uczniowie mają m.in. takie przedmioty jak: język angielski, język ghański (twi, ga, dagbalne, itd.), matematyka, zintegrowana nauka, historia Ghany, nauki społeczne, komputer (Information and Communication Technology), edukacja religijna i moralna. Gimnazjum kończy się egzaminem BECE (Basic Education Certificate Examination). Uczniowie mają do zaliczenia sześć przedmiotów. Wyniki egzaminów (1–9) kwalifikują kandydatów do wybrania odpowiedniego liceum lub instytutu kształcenia techniczno-zawodowego (IKTZ). Na podstawie zdanych egzaminów (BECE) uczniowie w liceum wybierają następujące kierunki: nauka, sztuki ogólne, dzieła wizualne, biznes i księgowość, nauki rolnicze, ekonomia domu lub sekretariat. W instytucie kształcenia techniczno-zawodowego mogą podjąć takie kierunki jak: budownictwo, obróbka metali, elektryka, żywność i nauka domowa, odzienie, stylizacja włosów lub biżuteria. Po liceum uczniowie zdają egzamin WASSCE (West African Senior School Certificate Examination), dla nas „polska matura”, z każdego zagadnienia (cztery podstawowe przedmioty: angielski, matematyka, zintegrowane nauki i nauki społeczne oraz trzy lub cztery wybrane przedmioty). Egzamin WASSCE jest przeprowadzany we wszystkich krajach anglojęzycznych Afryki Zachodniej. Egzaminy piszą w maju i czerwcu, a wyniki są ogłaszane w październiku. Z dobrymi wynikami egzaminu (WASSCE) uczniowie mogą podjąć czteroletnie studia licencjackie na dowolnym uniwersytecie w Ghanie lub poza krajem. Z mojej perspektywy jako nauczycielki, która odwiedziła tam dwie placówki publiczne, nie mogę wiele powiedzieć o całości obrazu nauczania, ale podzieliłam się kilkoma swoimi wspomnieniami. Biorąc pod uwagę warunki nauki, mogłabym mieć negatywne nastawienie do ich systemu szkolnictwa. Jednak przebywając tam na chwilę między uczniami i nauczycielami, czułam bardzo dobrą atmosferę, spotkałam ludzi bardzo otwartych i uśmiechniętych. Gdy pomyślę o moim przyjacielu z Ghany, który tam się uczył, chodził do szkoły, a obecnie włada swobodnie pięcioma językami (w tym językiem polskim), jest świetnym informatykiem, muzykiem i posiada szeroką wiedzę, to mogę stwierdzić, że uczniowie, którzy chcą zdobyć wykształcenie, mają tam taką możliwość, nawet pomimo trudniejszych warunków.

Biblioteka w gimnazjum

Gimnazjaliści

Gimnazjum w Saboba

Klasa po lekcji

Klasa w dzielnicy stolicy

Nauka pisania w przedszkolu

Przed klasami

Przedszkole w Saboba

Przedzkoie

Przerwa

Przygotowanie posiłku dla uczniów

Sala w publicznej szkole

Szkoła prywatna

Szkoła przy kościele w Akrze

Występ uczniów

Pomoce dydaktyczne

Szkoła prywatna

Szkoła przy kościele w Akrze

Źródła

School system in Accra, Education in Ghana – EasyExpat.com.

Edukacja w Ghanie, „Edukacja w Ghanie – Salezjański Wołontariat Misyjny Wrocław” (wroclaw-swm.pl), post z dn. 29.07.2020.

Education in Ghana – status and challenges, Ch. Aheto-Tsegah, Buabeng I., Danso Ntow F., & Deodat Otami Ch., *Teacher Education in Ghana: Policies and Practices*, “Journal of Curriculum and Teaching” 2020, Vol. 9, No. 1 (sciedupress.com).

Education. For every child, a chance to go to school and learn, “Education”, UNICEF Ghana.

Rozmowa z o. Isaac Addo-Anim Kwame SVD.

dr Maria Koloch

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

Grażyna Kwiecień

TRZY POKOLENIA NA ZAWODACH

Bez pasji jesteśmy skazani na przeciętność.

Richard Paul Evans

W roku szkolnym 2015–2016 wśród uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Grzegorzowicach utworzono grupę sympatyków wędkarstwa i odpoczynku na świeżym powietrzu – Szkolny Klub Wędkarski.

W grupie założycielskiej znalazło się piętnastu uczniów. Dzięki ich zaangażowaniu udało się zebrać kolejnych 20 sympatyków spośród uczniów szkoły podstawowej.

Popularyzację wędkarstwa członkowie klubu rozpoczęli od spotkań w klasach, na których zaopatrzeni we własny sprzęt wędkarski dzielili się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami niezbędnymi w rozpoczęciu przygody z wędkowaniem.

Wędkarskie hobby klubowiczów zainteresowało sporą ilość młodszych kolegów, a nawet koleżanek, dlatego przedłużyli swoje działania i raz w tygodniu spotykali się na długich przerwach, gdzie wspólnie oglądali własne filmiki o wędkowaniu, prowadząc dyskusje, omawiając tajniki wędkowania.

Ważnym miejscem skupiającym uczniów, nie tylko sympatyków wędkarstwa, była założona i redagowana przez nich szkolna gazetka.

Gazetka była miejscem prezentowania swoich sukcesów wędkarskich oraz różnych akcji, np. pod

hasłem „Pa szczupaku” promowali działania wypuszczania złowionych ryb z powrotem do wody.

do zawodów nowi pasjonaci wędkarstwa, tworząc ich niepowtarzalną historię.

Największym przedsięwzięciem w pierwszym roku działania klubu było zorganizowanie zawodów wędkarskich. Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela wystosowali pismo do Wójta i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o wsparcie finansowe.

Pierwsze zawody wędkarskie

„Najtwardsi z wytrwałych!” – bo tylko tak można nazwać blisko 20 uczestników spławikowych zawodów wędkarskich, którzy nie pozwolili, aby zła pogoda pokrzyżowała im plany.

Ważnym elementem tych zawodów był fakt uczestnictwa w nich nie tylko uczniów i uczennic, ale także rodziców i dziadków, którzy od początku do końca wspierali swoje pociechy w wędkarskich zmaganiach.

Zawody wędkarskie na stałe zostały wpisane do harmonogramu imprez szkolnych. Co roku dołączają

Kilka kartek z kalendarza

„Wakacyjny bakcyl” – pod takim hasłem odbyły się IV Gminne Zawody Wędkarskie.

Były to pierwsze zawody, na których obok stałych konkurencji, takich jak NAJWIĘKSZA RYBA – NAJWIĘKSZY POŁÓW – NAJWIĘCEJ ZŁOWIONYCH RYB, pojawiła się nowa kategoria – ABSOLWENCI.

momentu stał się uczestnikiem wszystkich zawodów organizowanych na tym obiekcie. Został dostrzeżony, doceniony i nagrodzony przez organizatorów zawodów, otrzymując puchar w obecności uczestników zawodów.

W rocznym rankingu za 2017 r. uplasował się na 13. miejscu wśród stu pięćdziesięciu uczestników biorących udział w zawodach. Był jednym z najmłodszych uczestników klasyfikacji.

Hobby czy pasja – Robert

Był jednym z założycieli Szkolnego Klubu Wędkarskiego. Był też pierwszym z uczniów, który zdał egzamin na kartę wędkarską. Wolny czas aktywnie spędzał nad Odrą, gdzie nie tylko łowił, ale także dbał o jej czystość. Likwidował napotkane sidła.

Po ukończeniu szkoły podstawowej w dalszym ciągu brał czynnie udział w edukacji młodego pokolenia. Wspólnie z kolegą, tak samo zgorzałym wędkarzem, zorganizował na terenie szkoły warsztaty wędkarskie.

Od zawodów do życiowej pasji – Marcel

Marcel swoją przygodę z wędkowaniem rozpoczął na II Szkolnych Zawodach Wędkarskich. Od tego

„Czy to bajka, czy nie bajka”...

Najwięcej emocji wśród wszystkich uczestników zarówno starszych jak i młodszych, budzi zakończenie zawodów wędkarskich w trakcie których, zgodnie z tradycją, wszyscy wypuszczają swoje złowione rybki do wody, tak jak w bajce „O rybaku i złotej rybce”, wypowiadając w myślach życzenie i pamiętając jaki morał z tej bajki wynika.

Każdy powinien cieszyć się z tego, co posiada i nie wykorzystywać innych do realizacji swoich celów i pragnień

Wszystkie artykuły i filmy znajdują się na stronie Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej WOM Rybnik w zakładce: WSPARCIE DLA NAUCZYCIELI – wychowanie fizyczne – zadania sportowe – zadanie nr 12.

Zawody wędkarskie w odniesieniu do podstawy programowej z wychowania fizycznego:

Kompetencje społeczne. Uczeń:

- potrafi motywować inne osoby do aktywności fizycznej, chętnie uprawia dowolne formy aktywności fizycznej, zachęca do aktywności rekreacyjno-sportowej np. swoich rodziców czy inne osoby ze swojego otoczenia.

W zakresie wiedzy. Uczeń:

- charakteryzuje różne formy aktywności fizycznej.

W zakresie umiejętności. Uczeń:

- organizuje w grupie rówieśniczej wybraną grę sportową lub rekreacyjną.

Zawody wędkarskie w odniesieniu do kompetencji kluczowych:

Porozumiewanie się w języku polskim.

Rozwijanie tej kompetencji realizowane jest na każdej lekcji pod warunkiem dbałości o poprawność gramatyczną. Uczniowie w trakcie przygotowań do zawodów motywowani są do poszukiwania informacji, czytania i słuchania ze zrozumieniem. W trakcie zawodów uczniowie motywowani są do precyzyjnych i zwięzłych wypowiedzi. Monitorują treści pochodzące z innych źródeł niż podręczniki szkolne.

Kompetencje naukowo-techniczne

Uczestnicy zawodów mają możliwość zaznajomienia się z podstawowymi procesami zachodzącymi w przyrodzie – w środowisku, w którym przebywają.

Umiejętność uczenia się

W ramach tej kompetencji uczniowie uczą się umiejętności efektywnego zarządzania własnym czasem, rozdzielania czasu na pracę i odpoczynek oraz realizacji własnych pasji. Wędkarstwo wpływa także na świadomość posiadania mocnych i słabych stron, uczy dyscypliny i wytrwałości.

Inicjatywność i przedsiębiorczość

Przynależność do grupy, np. wędkarzy, podnosi zainteresowanie uczniów udziałem w przedsięwzięciach szkolnych. Uczniowie zdobywają kompetencje przekształcania idei w czyny. Uczą się kreatywności, umiejętności planowania, współpracy w zespole.

Zawody wędkarskie w odniesieniu do kierunków polityki państwa w roku szkolnym 2022–2023

Priorytet 1

Działania związane z wdrażaniem i funkcjonowaniem w szkole klubu wędkarskiego są elementem zmierzającym do osiągnięcia ludzkiej dojrzałości poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych naprawdę, dobro i piękno. Wdraża uczniów do podejmowania odpowiedzialnych decyzji.

Priorytet 4

Działalność klubu wędkarskiego, udział w zawodach wędkarskich, generują wartości uniwersalne, konsolidują wszystkich uczniów wokół zainteresowań bez względu na wiek, płeć i narodowość. Posługując się językiem pasji, uczą się nowych kompetencji.

Grażyna Kwiecień

– nauczyciel wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej w Grzegorzowicach, doradca metodyczny w RODN i IP „WOM” w Rybniku

Sylwia Bloch

DZIAŁANIA

Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku W ASPEKCIE PATRIOTYZMU

PATRIOTYZM to szacunek do Ojczyzny, symboli narodowych, tradycji, historii, kultury, języka, rodziny, przyrody...

ORKESTRAN

JESZCZE POLSKA NIE ZGINĘŁA

Imieniny: Karłowicz-Sileski

https://wom.edu.pl/?page_id=16942

Szacunek do historii

Konkurs plastyczny „Śladami historii Regionu Śląskiego”

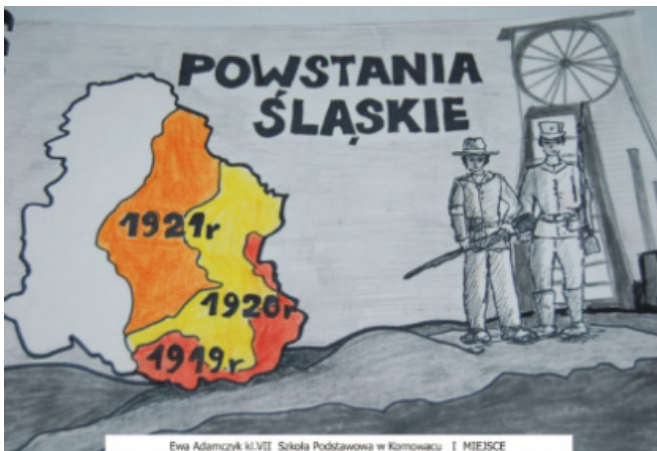
Cele konkursu:

- kształtowanie postaw patriotycznych wśród dzieci i młodzieży,
- kształtowanie świadomości społecznej dzieci i młodzieży dla poszanowania postaw przodków walczących o WOLNĄ POLSKĘ i tworzących historię regionu,

- stworzenie możliwości poszerzenia wiedzy i umiejętności uczniów w obszarze wiedzy historycznej dotyczącej historii Śląska, w tym powstań śląskich,

- umożliwienie nauczycielom zastosowania w praktyce wiedzy o niestandardowych działaniach i metodach dydaktyczno-wychowawczych w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

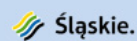
Konferencja „Powstańczy czyn i pamięć”

POWSTANIA ŚLĄSKIE

- działania, inspiracje, materiały

organizator: RODN i IP „WOM” w Rybniku

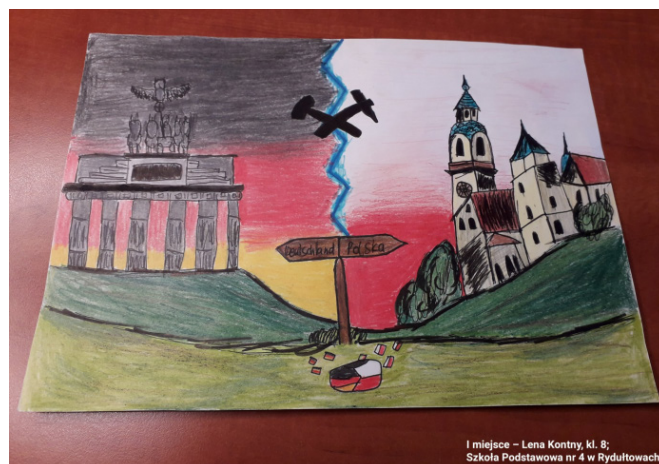
www.wom.edu.pl

Wystawa w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Rybniku. Prace plastyczne są efektem konkursu zorganizowanego przez NSZZ Solidarność Pracowników Oświaty w Rybniku.

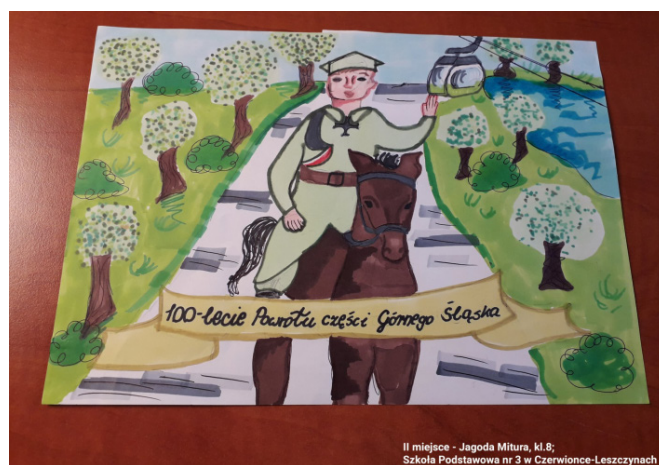
Konkurs plastyczny na kartkę upamiętniającą „Stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski”

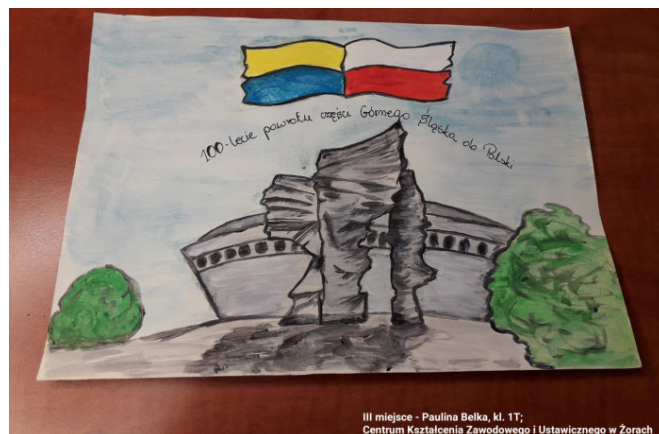
I miejsce - Lena Kontny, kl. 8;
Szkoła Podstawowa nr 4 w Rydułtowach

10 edycja konkursu „Zapomniane zabytki”

Konkurs organizowany był przez 10 lat. Celem jego była m.in. promocja dziedzictwa kulturowego Śląska. Zwieńczeniem działań edukacyjnych prowadzonych przez kolejne lata, było wydanie z okazji 10-lecia trwania konkursu publikacji. Publikacja m.in. zawierała nagrodzone prace, w których wykorzystano metodę projektów, ponieważ ideą przewodnią konkursu było wykorzystanie metody projektów do kształtowania kompetencji kluczowych, mając na uwadze dziedzictwo kulturowe Śląska. Publikacji była również cennym źródłem informacji o zabytkach Makroregionu Południowego Polski.

II miejsce - Jagoda Mitura, kl. 8;
Szkoła Podstawowa nr 3 w Czerwoncu-Leszczynach

III miejsce - Paulina Belka, kl. 1T;
Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Zorach

Wyróżnienie - Artur Pytlak, kl. 4;
Szkoła Podstawowa w Rogowie

Finał konkursu „Stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski”

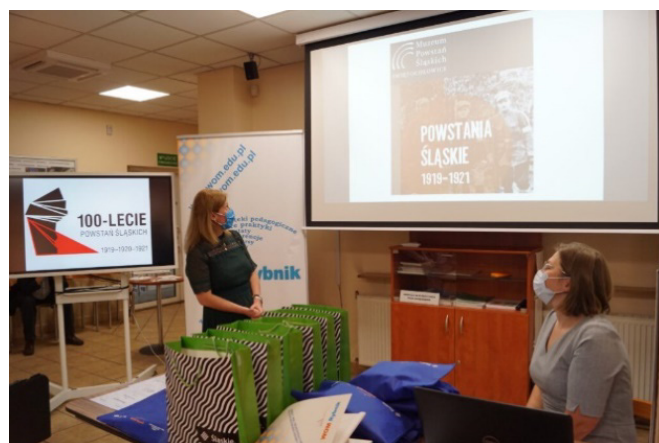

Szacunek do historii i języka ojczystego

Konkurs „Śląskie KrajObrazy”

Działania podjęte w RODN i IP „WOM” w Rybniku zostały skierowane do nauczycieli i ich uczniów z terenu całego województwa śląskiego. Służyć miały realizacji następujących celów:

- zainteresowanie dzieci i młodzieży historią, kulturą, tradycją Śląska;
- uczczenie 100. rocznicy III Powstania Śląskiego;
- poznanie literackiego dorobku Powstań Śląskich;
- rozbudzanie wśród dzieci i młodzieży zainteresowania sztuką recytacji;
- przygotowanie dzieci i młodzieży do świadomego uczestnictwa w kulturze;
- rozwijanie zainteresowań i talentów uczniów.

Szacunek do Polaków

Konferencja „Dokąd prowadzi nas twórczość polskich Noblistów”

Cele konferencji:

- Promocja polskiej kultury i literatury, dorobku i osiągnięć polskich pięciu Noblistów w dziedzinie literatury: Henryka Sienkiewicza, Władysława Stanisława Reymonta, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej, Olgi Tokarczuk.
- Motywowanie do czytania.
- Podniesienie jakości i efektów kształcenia.

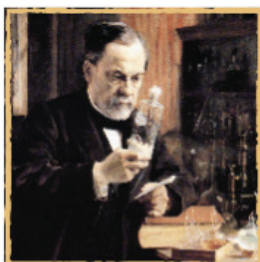
Warsztaty

Grupa 1. Nobel już od przedszkola (warsztaty dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej).

MODA NA NOBLA

Pokaz mody noblowskiej z udziałem dzieci z Przedszkola z Oddziałami Specjalnymi i z Oddziałami Integracyjnymi nr 48 w Zabrze

Wojtek
jako
Alfred Nobel

Źródło: araphis/Archiwum wspaniały

Źródło: Doritika Mądzienicka

Witek
jako
Władysław Reymont

Źródło: Jurek Maciejewski

Źródło: Doritika Mądzienicka

Tomek
jako
Henryk Sienkiewicz

Źródło: Kacper z Pielniejki

Źródło: Doritika Mądzienicka

Grupa 2. Jak prezentować sylwetki Noblistów na lekcjach języka polskiego w szkole podstawowej (warsztaty dla polonistów).

SIENKIEWICZOWSKIE INSPIRACJE

Swąją pracę inspirowaną literaturą Henryka Sienkiewicza prezentują uczniowie Szkoły Podstawowej nr 5 im. H. Sienkiewicza w Czerwoncu-Leszczynach

Źródło: Michał Słaboń

Dominika
jako
Maria Skłodowska-Curie

Źródło: Doritika Mądzienicka

Ola
jako
Wisława Szymborska

Źródło: szymborska

Źródło: Doritika Mądzienicka

Kacper
jako
Sachem

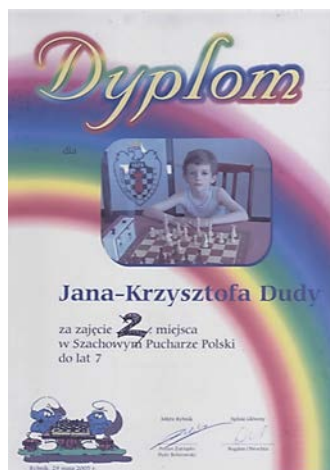
Karolina i Agata
jako
damy dworu, bohaterki "Krzyżaków"

100 rocznica urodzin Jana Pawła II

<https://www.youtube.com/watch?v=Bgvl6q8nADE>

Wojewódzka konferencja „Uczeń zdolny w przestrzeni szkolnej, w tym edukacja przez szachy” pod honorowym patronatem Arcymistrza Jana Krzysztofa Dudy – zdobywcy Pucharu Świata w szachach.

Szacunek do historii, przyrody...

Seminarium „Szlak Gospodarstw Edukacyjnych Województwa Śląskiego”

Głównym celem seminarium było zapoznanie nauczycieli z województwa śląskiego z ofertą edukacyjną Gospodarstw Edukacyjnych Województwa Śląskiego i zaproszenie do wspólnych przygód oraz praktycznej edukacji na terenie gospodarstwa wiejskiego, zgodnej z założeniami podstawy programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Szacunek do historii, tradycji, kultury...

Seminaria „Wycieczki po Śląsku – Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego”

Celem szkolenia jest:

- przybliżenie nauczycielom miejsc, które należy pokazać dzieciom,
- zachęcenie do poznawania Szlaku Zabytków Techniki, najbardziej interesującej trasy turystyki industrialnej w Polsce,
- wskazanie zapisów podstawy programowej realizowanych poprzez wycieczki Szlakiem Zabytków Techniki,
- zapoznanie z przemysłową tradycją województwa śląskiego.

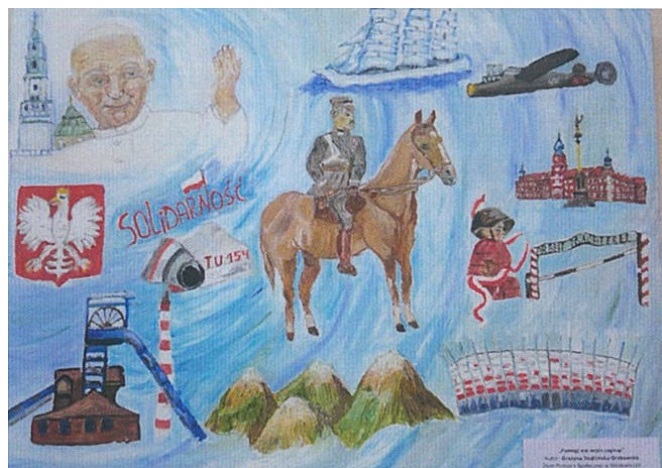
Konkurs „Byłem, widziałem, zapamiętałem a następnie narysowałem – Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego”

Celem konkursu było:

- promowanie regionu śląskiego poprzez organizację wycieczek i wyjazdów połączonych z edukacją regionalną,
- rozwijanie kreatywności, uzdolnień plastycznych, wrażliwości artystycznej dzieci.

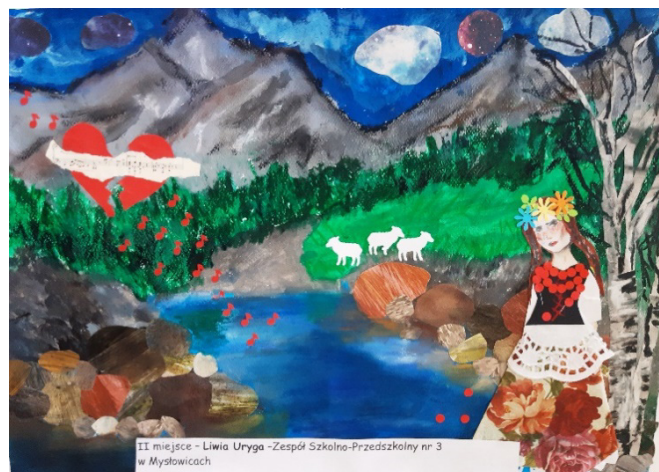
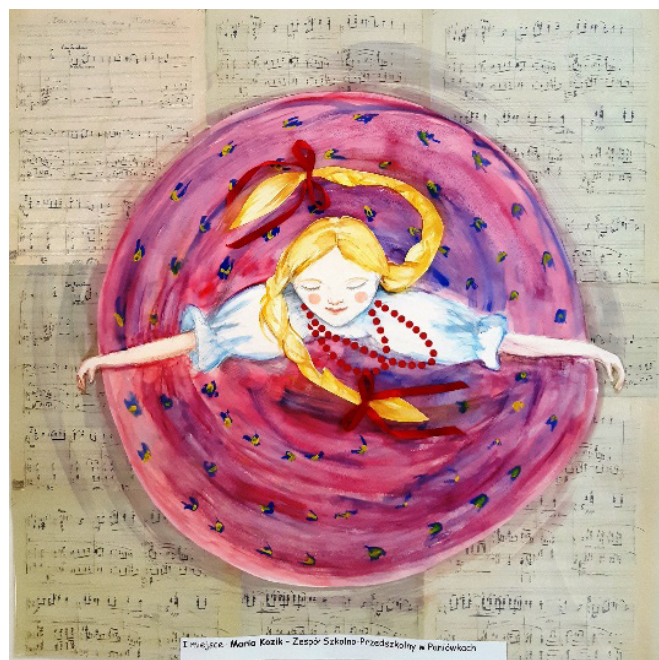
Wystawa „Niepodległa bez barier od morza do Tatr”

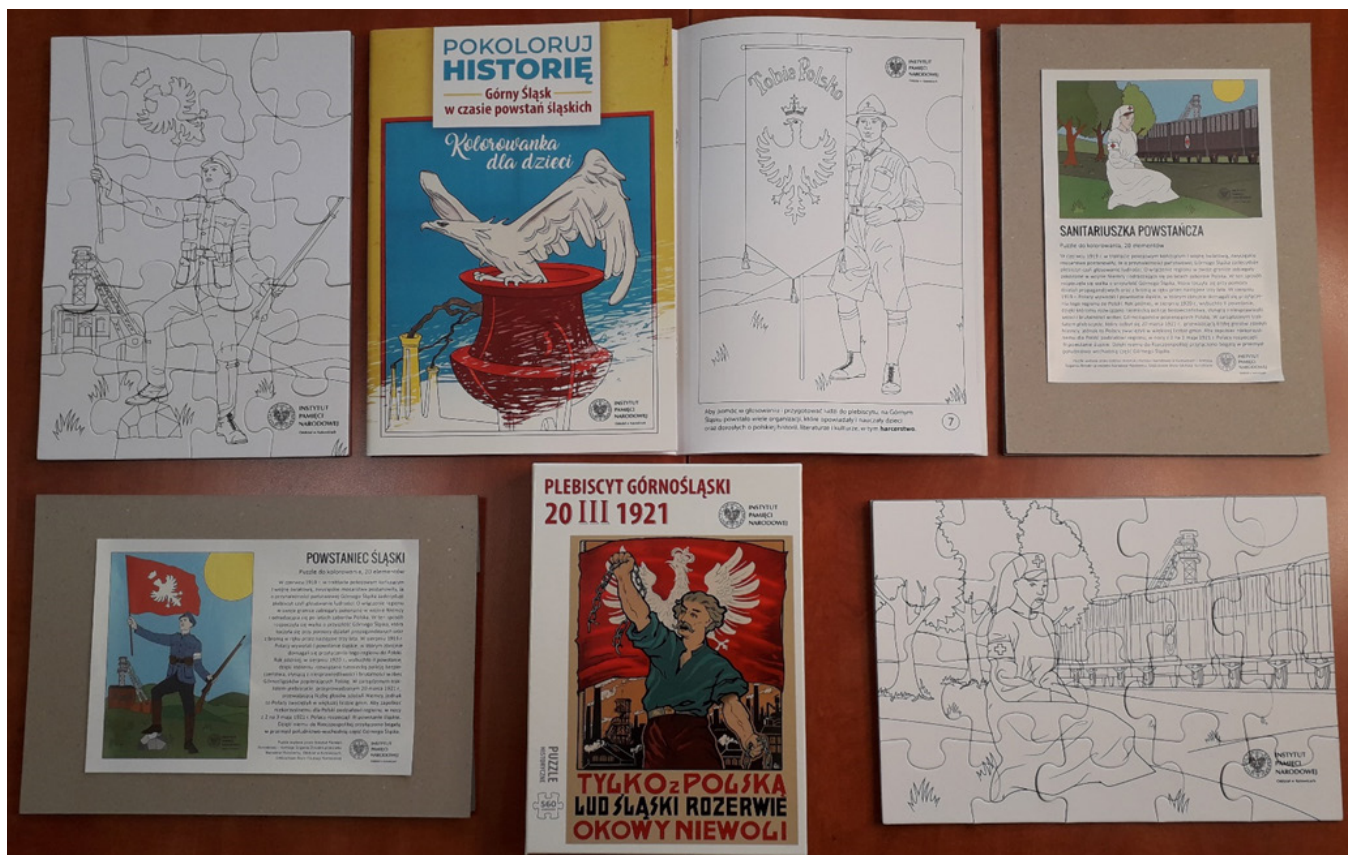
Konkurs „Muzyką malowane. Na góralską nutę”

Cele konkursu:

- Promowanie góralczyzny w regionie śląskim.
- Wyrażanie swoich przeżyć w kontekście muzyki ludowej za pomocą środków plastycznych.
- Inspirowanie do własnej pracy twórczej.
- Wymiana doświadczeń, upowszechnienie i prezentacja działań artystycznych dzieci i młodzieży.

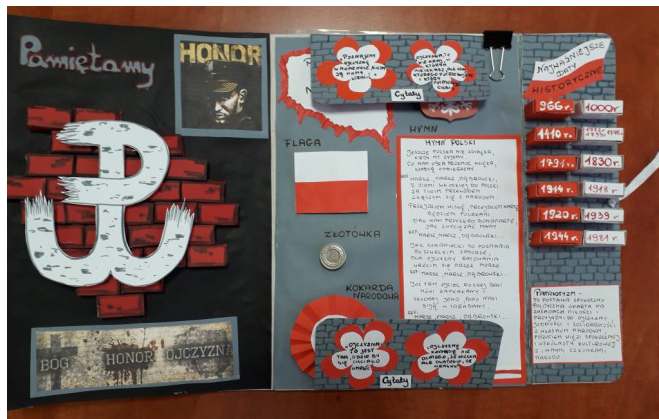
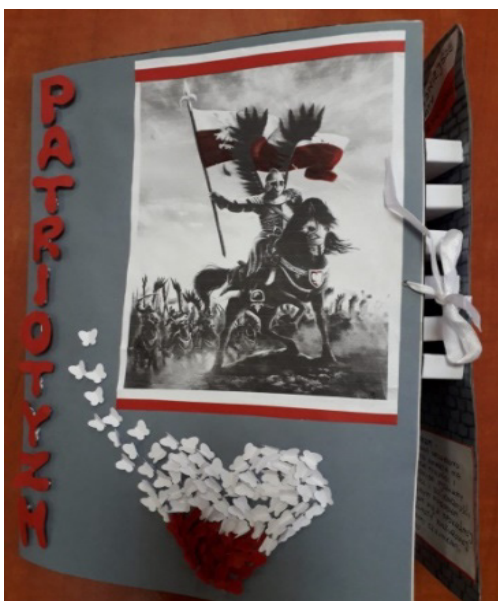
Materiały z IPN w Katowicach inspiracją do zaproszenia nauczycieli do opracowania scenariuszy zajęć z dziećmi.

Konkurs „Lapbook patriotyczny”

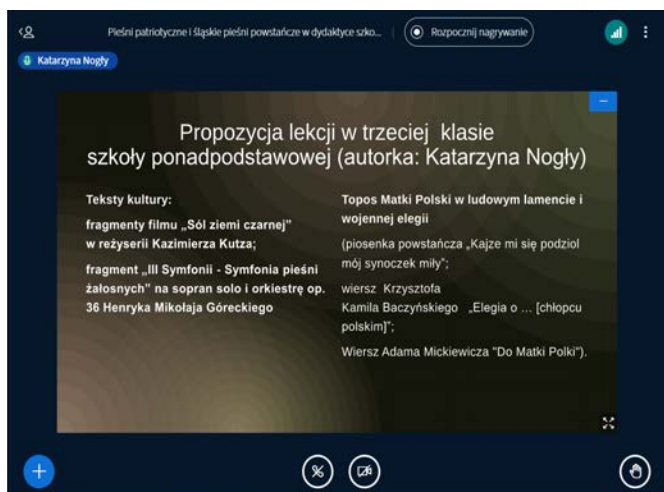
Cele konkursu:

- wspieranie wychowania patriotycznego dzieci i młodzieży poprzez różne formy aktywności artystycznej,
- wyzwalanie kreatywności i wrażliwości estetycznej,
- rozwijanie talentów plastycznych.

Seminarium „Pieśni patriotyczne i śląskie pieśni powstańcze w dydaktyce szkolnej”

Konferencja „Stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski”

Warsztaty „Wojciech Korfanty na ustach Polski...”

RYBNIK
10.09.2022 (sobota)

ORGANIZATOR:

WSPÓŁORGANIZATORZY:

Muzeum im. o. Emila Drobniego w Rybniku

Województwo Śląskie
Dom Kultury Chwałowice

Instytut Myśli Polskiej im. Wojciecha Korfantyego
WOM Rybnik

Instytut Myśli Polskiej im. Wojciecha Korfantyego jest Instytucją kultury Samorządu Województwa Śląskiego.

Sylwia Bloch
– nauczyciel-konsultant,
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI W RYBNIKU

W Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej znajdują się 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne (drukarka i skaner). Korzystanie z Internetu i pakietu Microsoft Office jest bezpłatne.

CZYTELNICZY

Z zasobów biblioteki korzystają nauczyciele, studenci oraz wszyscy zainteresowani problemami oświaty i kształcenia.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-METODYCZNA:

- promowanie edukacji czytelniczej, medialnej,
- wspieranie nauczycieli w realizacji ścieżek edukacyjnych,
- edukacja regionalna, europejska, ekologiczna.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO- -BIBLIOGRAFICZNA:

- opracowanie wykazów nowości, opracowanie zestawień bibliograficznych,
- przygotowanie wystaw tematycznych i okolicznościowych.

ZAPRASZAMY DO KORZYSTANIA ZE ZBIORÓW I OFERTY ORAZ WSPÓŁPRACY

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rybniku

ul. Chrobrego 27
44-200 Rybnik
tel.: 32 422 20 59

e-mail: pbwrybnik@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl/rybnik

Godziny otwarcia:
pon.-czw.: 8.00–18.00
pt.: 8.00–15.00
sob.: 9.00–13.00

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4a

tel.: 32 424 74 72
info@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl